

F. t. l. vedr. færøske myndigheders overtagelse af sager m.v.

Lovforslag nr. L 169. Fremsat den 11. maj 2005 af statsministeren (Anders Fogh Rasmussen)

Forslag

til

Lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder

Denne lov bygger på en overenskomst mellem Færøernes landsstyre og den danske regering som ligeværdige parter.

§ 1. Denne lov omfatter samtlige sager og sagsområder, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Loven omfatter ikke følgende sager og sagsområder:

- 1) Statsforfatningen.
- 2) Statsborgerskab.
- 3) Højesteret.
- 4) Udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik.
- 5) Valuta- og pengepolitik.

§ 2. Sager og sagsområder, som er omfattet af loven, overgår til de færøske myndigheder på tidspunkter, der fastsættes af de færøske myndigheder, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Sager og sagsområder, der fremgår af den som bilag til loven tilføjede liste I, overgår til de færøske myndigheder på tidspunkter, der fastsættes af de færøske myndigheder efter forhandling med de danske myndigheder.

Stk. 3. I det omfang flere sager og sagsområder er anført under samme nummer på den i stk. 2 nævnte liste I, skal de pågældende sager og sagsområder overgå til de færøske myndigheder på samme tidspunkt.

§ 3. De færøske myndigheder har den lovgivende og udøvende magt inden for de sager og sagsområder, der overgår efter § 2.

Stk. 2. De færøske myndigheder overtager de udgifter og reale aktiver, der er direkte forbundet med en sag eller et sagsområde, som overgår.

§ 4. Domstole, der bliver oprettet af de færøske myndigheder, har den dømmende magt på Færøerne inden for samtlige sager og sagsområder.

§ 5. Bestemmelserne i § 5, § 6, § 10, stk. 2, 2. pkt., og § 13 i lov om Færøernes Hjemmestyre finder tilsvarende anvendelse i forhold til sager og sagsområder, der er omfattet af denne lov.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 2, 4. pkt., i lov om Færøernes Hjemmestyre finder tilsvarende anvendelse i forhold til sager og sagsområder, der er omfattet af § 2, stk. 1, i denne lov.

§ 6. De færøske myndigheder kan efter aftale med de danske myndigheder overtage Vágar Lufthavn samt ansvaret for driften heraf.

§ 7. Loven træder i kraft den 29. juli 2005.

§ 8. Sager, som på tidspunktet for et sagsområdes overgang til de færøske myndigheder er under behandling af en dansk myndighed, færdigbehandles af vedkommende færøske myndighed, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Vedkommende danske myndighed kan i særlige tilfælde og efter aftale med vedkommende færøske myndighed bestemme, at visse nærmere bestemte sager skal færdigbehandles af de danske myndigheder.

Liste I

- 1) Advokatvirksomhed.
- 2) Folkekirken.
- 3) Formueretten.
- 4) Den industrielle ejendomsret.
- 5) Kriminalforsorgen.
- 6) Luftfart.
- 7) Pas.
- 8) Person-, familie- og arveretten.
- 9) Politiet og anklagemyndigheden samt de hertil knyttede dele af strafferetsplejen.
- 10) Retsplejen, herunder oprettelse af domstole.
- 11) Strafferetten.
- 12) Udlændingeområdet og grænsekontrollen.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Lovforslagets formål og baggrund

Formålet med dette lovforslag er at skabe det retlige grundlag for, at Færøerne overtager sager og sagsområder, der ikke er omfattet af den færøske hjemmestyrelov fra 1948.

Baggrunden for lovforslaget er, at både det tidligere og det nuværende færøske landsstyre under drøftelser med regeringen har tilkendegivet et ønske om, at de færøske myndigheder skal kunne overtage en række yderligere sager og sagsområder med hertil knyttet økonomisk ansvar. Disse drøftelser har bl.a. fundet sted på et møde i Tórshavn den 14. januar 2002 mellem Færøernes daværende lagmand og statsministeren samt i forbindelse med et møde i Midvágur den 21. august 2002 og et efterfølgende møde i Bøur den 22. august 2002. På et møde i Tvøroyri den 26. juni 2003 mellem den daværende lagmand og statsministeren blev der herefter opnået enighed om de overordnede principper for overtagelsen af en række yderligere sagsområder og om at sigte mod, at en lovgivning herom skulle træde i kraft i juli 2004.

Efter etablering af nyt landsstyre i januar 2004 bekræftede lagmanden overfor statsministeren på et møde i København den 16. marts 2004 det nye landsstyres ønske om at fortsætte arbejdet med at tilvejebringe et lovgrundlag for overtagelse af sager og sagsområder, som ikke er omfattet af hjemmestyreloven. Lagmanden fremførte endvidere landsstyrets ønske om, at den nye lovgivning – foruden de ikke overtagne sagsområder fra liste B – også skal omfatte de sagsområder mv. på hjemmestyrelovens liste A, som endnu ikke er overtaget som færøske særanliggender.

I forlængelse af mødet i Midvágur den 21. august 2002 udarbejdede det færøske landsstyre et notat, der på en række møder har dannet grundlag for nærmere forhandlinger mellem repræsentanter for det færøske landsstyre og regeringen. Som følge af mødet den 16. marts 2004 genoptoges forhandlingerne med de justeringer, som skiftet i Færøernes landsstyre medførte. Det foreliggende lovforslag er et resultat af disse for-

handlinger, og der er således enighed mellem Færøernes landsstyre og regeringen om at fremme forslaget. Statsministeren og lagmanden har den 4. april 2005 underskrevet en fælleserklæring, hvorefter der bl.a. er enighed om, at nyordningen søges gennemført med henblik på ikrafttræden den 29. juli 2005.

Lovforslaget er i overensstemmelse med hjemmestyrelovens § 7 forelagt for de færøske myndigheder til udtalelse.

2. Hovedpunkter i lovforslaget

Lovforslaget indebærer, at samtlige sager og sagsområder på Færøerne som udgangspunkt kan overgå til de færøske myndigheder. De færøske myndigheder vil efter forslaget samtidig med overtagelsen af en sag eller et sagsområde overtage de udgifter og reale aktiver, der er direkte forbundet hermed.

En gennemførelse af lovforslaget vil således medføre, at de færøske myndigheder med enkelte undtagelser vil kunne få den lovgivende og udøvende magt på Færøerne inden for samtlige sager og sagsområder, herunder inden for centrale og grundlæggende områder som retsplejen og strafferetten samt formueretten og familieretten. Hertil kommer, at der med lovforslaget skabes grundlag for, at de færøske myndigheder opretter domstole med den dømmende magt på Færøerne.

Med hensyn til det nærmere tidspunkt for de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder omfattet af lovforslaget foreslås det, at overtagelsen som udgangspunkt sker, når de færøske myndigheder træffer bestemmelse herom.

Dette udgangspunkt foreslås dog fraveget således, at tidspunkterne for Færøernes overtagelse af en række til dels meget centrale og omfattende sagsområder, som f.eks. retspleje og strafferet, fastsættes af det færøske landsstyre efter forhandling med regeringen. Færøsk beslutning om tidspunktet for overtagelse af disse spørgsmål vil altså først kunne træffes, når spørgsmålet har været forhandlet med de danske myndigheder. Hermed er det muligt at sikre, at også den

kommende færøske overtagelse af bl.a. retsplejen og strafferetten sker på en velforberedt måde.

Herudover bemærkes, at de færøske myndigheder vil være forpligtet til at overtage et sagsområde, der omfattes af lovforslagets § 2, stk. 1, hvis regeringen fremsætter anmodning herom. Det forudsættes, at det i praksis alene kan komme på tale for regeringen at fremsætte en sådan anmodning, hvis det pågældende sagsområde efter regeringens opfattelse har en nær tilknytning til et andet sagsområde, som de færøske myndigheder har besluttet at overtage.

I lovforslaget er det fastsat, at de færøske myndigheder ikke kan overtage sager og sagsområder, der vedrører statsforfatningen, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik. Baggrunden herfor er, at hensynet til rigsfællesskabet eller særlige bestemmelser i Danmarks Riges Grundlov udelukker en færøsk overtagelse af disse sager og sagsområder inden for rigsfællesskabet. Der henvises i den forbindelse til lovforslagets bilag 1.

Som anført vil lovforslaget skabe mulighed for, at de færøske myndigheder med enkelte undtagelser overtager samtlige sager og sagsområder på Færøerne. Der lægges dermed op til en meget vidtgående og principiel ordning med hensyn til den almindelige kompetencefordeling inden for riget.

Når samtlige sager og sagsområder på Færøerne – med enkelte undtagelser – er overgået til de færøske myndigheder, vil der således på Færøerne og i Danmark principielt kunne udvikle sig forskellige retstilstande på alle de områder, som bliver færøske anliggender, herunder på områder af central og grundlæggende betydning for borgerne, som f.eks. strafferetten, retsplejen og den almindelige formueret.

En så vidtgående og principiel ordning, som lovforslaget lægger op til, hviler endvidere på det tætte historiske og kulturelle fællesskab, der er mellem Færøerne og Danmark – herunder de fælles traditioner med hensyn til grundlæggende retsprincipper, lovgivning og forvaltning – og på, at kompetencen derfor vil være hos myndigheder, der er knyttet til samme grundlæggende retsprincipper mv. som de danske myndigheder.

I overensstemmelse hermed bygger ordningen på en forudsætning om, at der i kongeriget er fælles respekt for en kerne af grundlæggende værdier og principper, der er kommet til udtryk i rets- og lovgivnings-tradition.

Det betyder f.eks., at det med lovforslaget forudsættes, at en kommende færøsk straffelov indeholder bestemmelser, der i det væsentlige svarer til reglerne i

den danske straffelovs kapitel 12 og 13 om henholdsvis forbrydelser mod den danske stats selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder mv.

Det bemærkes, at lovforslaget – foruden færøsk overtagelse af sager og sagsområder – skaber grundlag for, at de færøske myndigheder efter aftale med de danske myndigheder kan overtage Vágar Lufthavn samt ansvaret for driften heraf, jf. lovforslagets § 6.

I forbindelse med færøsk overtagelse af et sagsområde mv. kan der opstå spørgsmål om ansættelsesforholdene for personalet ved de myndigheder, der hidtil har varetaget opgaverne på det pågældende område. Disse spørgsmål behandles ikke i det foreliggende lovforslag, men derimod i et forslag til lov om visse personalemæssige spørgsmål i forbindelse med de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder, der fremsættes af finansministeren samtidig med dette lovforslag.

3. Nærmere om færøsk overtagelse af sager og sagsområder

3.1. Hittidig overtagelse af sager og sagsområder

Det eksisterende grundlag for de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder, er fastlagt i hjemmestyreloven fra 1948. Til hjemmestyreloven er føjet to lister – liste A og B – hvorpå der er opregnet en række sager og sagsområder.

De sager og sagsområder, der fremgår af liste A, anses principielt som færøske særanliggender. De færøske myndigheder kan straks eller senere bestemme, at anliggender på denne liste skal overgå til de færøske myndigheder. På tilsvarende måde er de færøske myndigheder forpligtede til at overtage sager og sagsområder, der er opført på liste A, når de danske myndigheder måtte ønske det.

For de sager og sagsområder, der er opført på liste B, afgøres det efter forhandling, om og i hvilket omfang disse sagsområder mv. kan henføres til færøske særanliggender.

I overensstemmelse med det anførte har de færøske myndigheder gennem årene overtaget adskillige anliggender, således at de færøske myndigheder i dag inden for de pågældende sagsområder har den lovgivende og udøvende magt på Færøerne. En fortegnelse over de anliggender på liste A og B, der siden 1948 er overtaget af de færøske myndigheder på det eksisterende retlige grundlag, er medtaget som bilag 2 til lovforslaget.

Ud over muligheden for at overtage et sagsområde som særanliggende har de færøske myndigheder efter

hjemmestyrelovens § 9 mulighed for efter aftale med de danske myndigheder at overtage den regelfastsættende myndighed for og administration af områder, der ikke er overtaget som særanliggender.

Med hjemmel i denne bestemmelse har de færøske myndigheder i dag de lovgivningsmæssige og administrative beføjelser i henhold til rammelove vedtaget i Folketinget bl.a. inden for det sociale område og sundhedsområdet. Det er med ordningen forudsat, at rammelovene udfyldes med færøsk lovgivning.

Overtagelser efter hjemmestyrelovens § 9 giver mulighed for, at der aftales en statslig medfinansiering af sådanne overtagne sagsområder. Den danske stats bloktilskud til Færøerne ydes på denne baggrund i dag til medfinansiering inden for primært det sociale område og sundhedsområdet.

Størrelsen af bloktilskuddet fastsættes periodevis efter forhandlinger mellem regeringen og det færøske landstyre og med bevilling fra Folketinget, senest ved lov nr. 20 af 13. januar 2003 om tilskud til Færøernes hjemmestyre for 2003-06.

De sagsområder, som er overtaget efter § 9 i hjemmestyreloven, varetages efter lovens gennemførelse fortsat af de færøske myndigheder i henhold til de gældende rammelove og lovgivning gennemført af de færøske myndigheder, ligesom den danske stats medfinansiering af disse områder ikke berøres af dette lovforslag.

3.2. Overtagelse af sager og sagsområder efter lovforslaget

Efter lovforslaget kan de færøske myndigheder som udgangspunkt overtage samtlige sager og sagsområder, jf. lovforslagets § 1, stk. 1, når de træffer bestemmelse herom. Det omfatter også sager og sagsområder, der er opført på hjemmestyrelovens liste A og B, og som endnu ikke er overtaget af de færøske myndigheder. De pågældende sagsområder vil således kunne overtages på grundlag af det foreliggende lovforslag.

Efter lovforslagets § 1, stk. 2, omfatter loven dog ikke følgende sager og sagsområder: statsforfatningen, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs- sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik.

Af sagsområder, som vil kunne overtages i medfør af loven, kan navnlig nævnes retsvæsen, strafferet, politi, kriminalforsorg, folkekirke, formueret, person-, familie- og arveret, udlændingeområdet og grænsekontrol, finansiel regulering og tilsyn, selskabsret, området reguleret af årsregnskabsloven, den industrielle ejendomsret, luftfartsområdet, medieansvarsområdet, ophavsretten, de resterende dele af søfartsområdet, kort- og geodataområdet, meteorologi, søopmå-

ling, fyrvæsen, området reguleret af lodsloven, civilt beredskab samt de (resterende) dele af social- og sundhedsområderne, som ikke er overtaget efter § 2 i hjemmestyreloven, men hvor de færøske myndigheder efter hjemmestyrelovens § 9 har den lovgivende og administrative kompetence.

Med hensyn til det nærmere tidspunkt for de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder på grundlag af lovforslaget foreslås det i § 2, stk. 1, at alle sager og sagsområder som udgangspunkt overgår til de færøske myndigheder, når de bestemmer det. Det indebærer, at færøsk overtagelse af sager mv., der er omfattet af § 2, stk. 1, vil være betinget af, at de færøske myndigheder træffer særskilt beslutning om overtagelse.

Udgangspunktet i lovforslagets § 2, stk. 1, foreslås dog fraveget i § 2, stk. 2, således, at tidspunkterne for Færøernes overtagelse af visse sagsområder fastsættes af de færøske myndigheder efter forhandling med de danske myndigheder. Bestemmelsen omfatter følgende sager og sagsområder:

- Advokatvirksomhed
- Folkekirken
- Formueretten
- Den industrielle ejendomsret
- Kriminalforsorgen
- Luftfart
- Pas
- Person-, familie- og arveretten
- Politiet, anklagemyndigheden og de hertil knyttede dele af strafferetsplejen
- Retsplejen, herunder oprettelse af domstole
- Strafferetten
- Udlændingeområdet og grænsekontrollen

Om afgrænsningen af, hvilke sager mv. der omfattes af lovforslagets § 2, stk. 1 og 2, henvises til den nærmere omtale nedenfor under henholdsvis pkt. 3.2.1 og pkt. 3.2.2.

Det bemærkes, at færøsk overtagelse af de sager og sagsområder, der omfattes af lovforslaget, forberedes i fællesskab mellem de færøske og de danske myndigheder med henblik på at afklare administrative og praktiske spørgsmål ved en færøsk overtagelse. I den forbindelse vil det bl.a. kunne overvejes, om der på de enkelte områder er spørgsmål, som bør gøres til genstand for samarbejdsaftaler eller anden form for koordinering mellem de færøske og danske myndigheder. Det gælder f.eks. med hensyn til fremtidigt praktisk samarbejde mellem færøske og danske myndigheder og med hensyn til såkaldte interprovinsielle spørgsmål – det vil sige spørgsmål bl.a. om, hvorvidt færøske eller danske regler skal finde anvendelse på et

retsforhold med tilknytning til både Færøerne og Danmark.

I tilknytning hertil bemærkes, at de færøske myndigheder vil være forpligtet til at overtage et sagsområde, der omfattes af lovforslagets § 2, stk. 1, hvis regeringen måtte fremsætte anmodning herom, jf. henvisningen i lovforslagets § 5, stk. 2, til hjemmestyrelovens § 2, 4. pkt.

Virkningen af, at en sag eller et sagsområde overgår til Færøerne, vil efter forslaget være, at de færøske myndigheder herefter har den lovgivende og udøvende magt på Færøerne inden for den pågældende sag eller sagsområde, jf. lovforslagets § 3, stk. 1. Hvis de færøske myndigheder overtager sagsområdet retsplejen (liste I, nr. 9), vil den dømmende magt på Færøerne overgå til de domstole, der herefter oprettes af de færøske myndigheder, jf. lovforslagets § 4.

Herudover foreslås det, at de færøske myndigheder overtager de udgifter og de reale aktiver, der er direkte forbundet med sager eller sagsområder, der overgår, jf. lovforslagets § 3, stk. 2.

Om forholdet til hjemmestyrelovens enkelte bestemmelser henvises til pkt. 5. nedenfor.

3.2.1. Nærmere om sager og sagsområder omfattet af § 2, stk. 1

Som anført overgår alle sager og sagsområder, der er omfattet af loven, efter lovforslagets § 2, stk. 1, til de færøske myndigheder, når de træffer beslutning herom.

Der kan i forbindelse med den almindelige samfundsmæssige – herunder teknologiske - udvikling tænkes i fremtiden at opstå nye sagsområder, der i dag ikke er genstand for nogen retlig regulering mv. Såfremt et sådant nyt sagsområde kan anses for at udgøre en naturlig bestanddel af et sagsområde, der allerede er overtaget i medfør af lovforslagets § 2, stk. 1, vil det nye sagsområde også skulle anses for overtaget af de færøske myndigheder. Det samme gælder i forhold til sagsområder, der måtte blive overtaget på grundlag af § 2, stk. 2.

3.2.2. Nærmere om sager og sagsområder omfattet af § 2, stk. 2

Det foreslås i § 2, stk. 2, at tidspunkterne for de færøske myndigheders overtagelse af de sagsområder, der fremgår af liste I, fastsættes af de færøske myndigheder efter forhandling med de danske myndigheder. Som nævnt i pkt. 3.2. drejer det sig om advokatvirksomhed (nr. 1), folkekirken (nr. 2), formueretten (nr. 3), den industrielle ejendomsret (nr. 4) kriminalforsorgen (nr. 5), luftfart (nr. 6), pas (nr. 7), person-

familie- og arveretten (nr. 8), politiet, anklagemyndigheden og de hertil knyttede dele af strafferetsplejen (nr. 9), retsplejen, herunder oprettelse af domstole (nr. 10), strafferetten (nr. 11), samt udlændingeområdet og grænsekontrollen (nr. 12).

Det er som nævnt de færøske myndigheder, der – efter forhandling med de danske myndigheder – fastsætter tidspunkterne for, hvornår de nævnte sager og sagsområder overgår til de færøske myndigheder. En beslutning om, at en sag eller et sagsområde overgår til de færøske myndigheder, vil af de færøske myndigheder blive kundgjort i Kunngerðablaðið, inden den træder i kraft. Hermed er beslutningskompetencen alene hos de færøske myndigheder.

Der er i den forbindelse enighed mellem det færøske landsstyre og regeringen om, at de færøske myndigheders overtagelse af sagsområder mv. må gennemføres under veltilrettelagte og ordnede forhold. Det nødvendiggør forudgående forhandling mellem færøske og danske myndigheder i god tid forud for det tidspunkt, hvor de færøske myndigheder agter at overtage det pågældende område efter forslaget § 2, stk. 2, således at de færøske og danske myndigheder i fællesskab har mulighed for at gennemføre de nødvendige forberedelser, herunder sikre den nødvendige sammenhæng og koordination ved overtagelsen af sager og sagsområder omfattet af § 2, stk. 2.

Det vil således f.eks. kunne være nødvendigt, at der på Færøerne gennemføres lovgivning, inden et sagsområde overtages. En færøsk beslutning om at overtage politiet og anklagemyndigheden vil således nødvendiggøre, at der på Færøerne senest samtidig hermed er gennemført lovgivning om bl.a. den nærmere organisation af politiet og anklagemyndigheden.

Der vil også undtagelsesvist kunne være behov for at gennemføre lovgivning i Danmark i forbindelse med, at et sagsområde overgår til de færøske myndigheder. F.eks. er det ved lovforslaget forudsat, at der inden de færøske myndigheders oprettelse af domstole – og dermed inden færøsk overtagelse af retsplejen – vil skulle gennemføres lovgivning om behandlingen af færøske retssager ved Højesteret, jf. pkt. 6.1 nedenfor.

De færøske myndigheder vil efter den foreslåede ordning kunne fastsætte forskellige tidspunkter for overtagelsen af sager og sagsområder, der er omfattet af § 2, stk. 2.

I visse tilfælde er flere sagsområder angivet under samme nummer på liste I. Det indebærer, at de pågældende sagsområder vil skulle overtages samtidigt. Det gælder således f.eks. politiet, anklagemyndigheden og de hertil knyttede dele af strafferetsplejen (nr. 9) samt

udlændingeområdet og grænsekontrollen (nr. 12). Der henvises til lovforslagets § 2, stk. 3.

Færøske myndigheder vil ikke kunne beslutte at overtage en del af et sagsområde, der er omfattet af § 2, stk. 2. Det vil således ikke kunne besluttes, at de færøske myndigheder overtager anklagemyndigheden med det forbehold, at den eksisterende overordnede anklagemyndighed i færøske straffesager (Rigsadvokaten m.v.) fortsat skal føre tilsyn med og behandle klager over den virksomhed, der udøves af anklagemyndigheden på Færøerne.

De færøske myndigheder vil som følge af det anførte heller ikke kunne træffe beslutning om en ordning, der går ud på overtagelse af den lovgivende magt inden for et bestemt anliggende uden samtidig at overtage udøvende opgaver i medfør af den pågældende lovgivning. Det vil således f.eks. ikke være muligt at beslutte en ordning, hvor de færøske myndigheder skulle overtage den lovgivende magt vedrørende anklagemyndigheden uden samtidig at overtage varetagelsen af anklagemyndighedens virksomhed.

I det følgende beskrives de enkelte sager og sagsområder, der er omfattet af § 2, stk. 2.

3.2.2.1. Advokatvirksomhed (liste I, nr. 1)

Under sagsområdet advokatvirksomhed hører de spørgsmål, der er reguleret i den færøske retsplejelovs kapitel 12 – bortset fra § 128 om retshjælp – samt kapitel 14 – 15 b. Sagsområdet omfatter endvidere § 135, der omhandler autorisation af advokatfuldmægtige.

Sagsområdet omfatter bl.a. spørgsmål om udøvelse af advokatvirksomhed, herunder regler om beskikkelse som advokat, om ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed og om god advokatskik.

Også spørgsmål om tilsyn med advokater og advokatfuldmægtige samt om behandling af klager over advokater er omfattet af sagsområdet advokatvirksomhed. Det indebærer bl.a., at der ved færøsk overtagelse af sagsområdet vil skulle oprettes færøske organer, der i stedet for Advokatnævnet under Det danske Advokatsamfund vil kunne varetage sådanne opgaver.

Baggrunden for, at retsplejelovens § 128 om retshjælp ikke omfattes af sagsområdet advokatvirksomhed, men derimod af sagsområdet retsplejen, er bl.a., at spørgsmål om retshjælp må anses for at have en nær tilknytning til spørgsmål om fri proces, som hører under retsplejen, jf. lovforslagets liste I, nr. 10.

Sagsområdet advokatvirksomhed omfatter ikke de spørgsmål om møderet for domstolene, der er reguleret i kapitel 13 i den færøske retsplejelov. Baggrunden for, at disse spørgsmål ikke anses for omfattet af sags-

området advokatvirksomhed, er, at fastlæggelsen af, hvilke personer der kan give møde for domstolene, må anses for at have nær sammenhæng med de almindelige regler om domstolenes behandling af retssager. Spørgsmål om møderet for domstolene anses derfor for omfattet af sagsområdet retsplejen og dermed af liste I, nr. 10, jf. nedenfor under pkt. 3.2.2.10 og pkt. 4.3. om møderet for Højesteret.

3.2.2.2. Folkekirken (liste I, nr. 2)

Den evangelisk-lutherske kirke er folkekirken, jf. Danmarks Riges Grundlovs § 4.

Folkekirkens bekendelsesskrifter er den hellige Bibelske Skrift, det Apostoliske, Nicæniske, Athanasii Symbol og den uforandrede Aar 1530 overgivne Augsburgske Bekendelse samt Luthers lille Katekismus. Dette fremgår af enslydende bestemmelser i Danske Lov og for Færøerne i Norske Lov.

Under sagsområdet folkekirken hører hele den kirkelige ordning, herunder ritualerne, kirkens ansatte, deres løn og pension, kirker, kirkegårde, medlemskab af folkekirken, det folkekirkelige demokrati, den folkekirkelige økonomi, valgmenigheder og sognebåndsløsning, den grundlæggende kirkelige struktur med sognemenigheder, provstier og stifter og den gejstlige struktur med præste-, provste- og bispeembeder samt bispevalg og ansættelse af biskopper.

Sagsområdet omfatter både kirkens indre og ydre anliggender.

Præster ordineres af stiftets biskop, og biskopper bispevies af en biskop i folkekirken. Præster i folkekirken har forkyndelsesfrihed. Biskoppen varetager det gejstlige tilsyn med stiftets præster og menigheder og biskoppen har gennem dette tilsyn ansvaret for, at præsternes embedsførelse er i overensstemmelse med folkekirkens bekendelsesgrundlag.

Folkekirken adskiller sig fra andre trossamfund inden for kongeriget, herunder andre evangelisk-lutherske trossamfund, ved at den i medfør af Danmarks Riges Grundlov skal understøttes af den danske stat. En færøsk overtagelse af folkekirken på Færøerne vil indebære, at de færøske myndigheder vil skulle understøtte folkekirken.

De rammer og traditioner, som er folkekirkens, er også fortsat fælles for hele kongeriget efter færøsk overtagelse af folkekirken. Det betyder, at det f.eks. er en forudsætning, at der fortsat er et gejstligt tilsyn med stiftets præster og menigheder med ansvar for, at præsternes embedsførelse er i overensstemmelse med folkekirkens bekendelsesskrifter.

Det bemærkes, at sagsområdet folkekirken på hjemmestyrelovens liste B er afgrænset således, at det

bl.a. også omfatter sagsområderne »de fra folkekirken afvigende trossamfund og helligdagslovgivningen«. Det færøske landsstyre har imidlertid ønsket at udskille disse to sagsområder fra sagsområdet folkekirken. Det indebærer, at sagsområderne de fra folkekirken afvigende trossamfund og helligdagslovgivningen kan overgå til de færøske myndigheder uafhængigt af, om folkekirken overtages, jf. § 2, stk. 1.

3.2.2.3. Formueretten (liste I, nr. 3)

Sagsområdet formueret består navnlig af de spørgsmål, der er generelt reguleret af aftale- og købeloven. Hertil kommer de spørgsmål, som vedrører erstatning uden for kontraktforhold. Visse af de omtalte spørgsmål er imidlertid reguleret ved særlige love, og formueretten omfatter herudover også visse love, der vedrører andre spørgsmål.

Under formueretten hører således bl.a. aftaleretten, der generelt er reguleret i lovebekendtgørelse nr. 781 af 26. august 1996 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område. Hertil kommer andre love, der regulerer særlige spørgsmål med tilknytning til aftaleretten. Det gælder f.eks. lov nr. 541 af 6. juni 2004 om visse forbrugeraftaler, lov nr. 398 af 13. juni 1990 om kreditaftaler som senest ændret ved lov nr. 434 af 10. juni 2003, lov nr. 391 af 14. juni 1995 om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom mv. som senest ændret ved lov nr. 406 af 28. maj 2003, lov nr. 234 af 2. april 1997 om forbrugeraftaler, der giver brugsret til fast ejendom på timesharebasis, lov nr. 472 af 30. juni 1993 om pakkerejser, lovebekendtgørelse nr. 636 af 15. september 1986 om kommission, handelsagentur og handelsrejsende som senest ændret ved lov nr. 272 af 2. maj 1990 og lov nr. 272 af 2. maj 1990 om handelsagenter og handelsrejsende. På forsikringsområdet er de særlige aftaleretlige spørgsmål reguleret i lovebekendtgørelse nr. 726 af 24. oktober 1986 om forsikringsaftaler som senest ændret ved lov nr. 451 af 9. juni 2004.

Formueretten omfatter ligeledes køberetten, som generelt er reguleret i lovebekendtgørelse nr. 237 af 28. marts 2003 om køb og lov nr. 733 af 7. december 1988 om international købelov. Hertil kommer love, der regulerer lovvalgsspørgsmål med tilknytning til køberetten mv. Det gælder lovebekendtgørelse nr. 722 af 24. oktober 1986 om, hvilket lands retsregler der skal anvendes på løsørekøb af international karakter og lov nr. 188 af 9. maj 1984 om gennemførelse af konvention om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser mv., som senest ændret ved lov nr. 442 af 31. maj 2000.

En række formueretlige love indeholder regulering af erstatningsretlige spørgsmål. Det gælder navnlig lovebekendtgørelse nr. 750 af 4. september 2002 om erstatningsansvar som senest ændret ved lov nr. 434 af 10. juni 2003 og lov nr. 371 af 7. juni 1989 om produktansvar som ændret ved lov nr. 1041 af 28. november 2000. Det gælder endvidere lov nr. 225 af 6. april 1994 om erstatning for miljøskader, lov nr. 332 af 19. juni 1974 om erstatning for atomskader som senest ændret ved lov nr. 433 af 31. maj 2000, lovebekendtgørelse nr. 712 af 2. august 2001 om færdselsloven (kapitel 16 om erstatning og forsikring) som senest ændret ved lov nr. 473 af 9. juni 2004 og lovebekendtgørelse nr. 602 af 9. september 1986 om internationale fragtaftaler (CMR-loven).

Af andre love, der omfattes af sagsområdet formueretten, kan nævnes visse bestemmelser i Danske Lov om f.eks. principalansvar og forældelse, lov nr. 274 af 22. december 1908 om forældelse af visse fordringer, lovebekendtgørelse nr. 639 af 16. september 1986 om mortifikation af værdipapirer som ændret ved lov nr. 1082 af 20. december 1995, lovebekendtgørelse nr. 622 af 15. september 1986 om tinglysning som senest ændret ved lov nr. 268 af 21. april 2004, lovebekendtgørelse nr. 669 af 23. september 1986 om gældsbreve som ændret ved lov nr. 389 af 14. juni 1995, lovebekendtgørelse nr. 743 af 4. september 2002 om renter ved forsinket betaling m.v. og lov nr. 29 af 16. februar 1932 om skyldneres ret til at frigøre sig ved deponering.

Hertil kommer lov nr. 319 af 14. maj 1997 om in-kassovirksomhed som senest ændret ved lov nr. 442 af 9. juni 2004 og lovebekendtgørelse nr. 698 af 11. august 1992 om fonde og visse foreninger som senest ændret ved lov nr. 166 af 24. marts 1999.

3.2.2.4. Den industrielle ejendomsret (liste I, nr. 4)

Under sagsområdet den industrielle ejendomsret hører spørgsmål om ansøgning om en immateriel rettighed, opnåelse af en immateriel rettighed samt opretholdelse og beskyttelse af en sådan rettighed.

En immateriel rettighed under begrebet »Den industrielle ejendomsret« kan være et patent, en brugsmode, et varemærke, et design eller et halvlederprodukt (chips).

Reglerne for patent regulerer en ansøgers ret til at få patent på en opfindelse, der kan udnyttes industrielt. For Færøerne gælder patentloven, jf. lbkg. nr. 546 af 25. oktober 1978.

For Danmark gælder desuden lov om hemmelige patenter, jf. lbkg. nr. 732 af 27. november 1989, som også gælder umiddelbart for Færøerne. Ifølge loven

kan økonomi- og erhvervsministeren efter anmodning fra forsvarsministeren bestemme, at patent på en opfindelse skal meddeles som hemmeligt patent, såfremt hensynet til rigets forsvar gør det påkrævet. Der er i den forbindelse mellem de færøske og danske myndigheder enighed om, at der forud for færøsk overtagelse af den industrielle ejendomsret af hensyn til rigets forsvars- og sikkerhedspolitiske interesser i en aftale skal fastsættes en ordning, der sikrer, at patent på en opfindelse også på Færøerne skal meddeles som hemmeligt patent, hvis hensynet til rigets forsvar gør det påkrævet.

For Færøerne gælder herudover lov nr. 142 af 29. april 1955 om arbejdstageres opfindelser, som ændret ved lov nr. 555 af 17. december 1971 samt lov nr. 250 af 12. juni 1975, der regulerer forholdet mellem arbejdstager og arbejdsgiver i den situation, hvor en arbejdstager (ansat i offentlig eller privat tjeneste) har gjort en opfindelse, der ønskes patenteret.

Reglerne for brugsmodele regulerer en ansøgers ret til at få en brugsmodele på en teknisk frembringelse, der kan udnyttes industrielt. For Danmark gælder brugsmodeleloven, jf. lbkg. nr. 367 af 9. juni 1998, som ændret ved lov nr. 412 af 31. maj 2000 og lov nr. 451 af 10. juni 2003. I følge loven kan enhver frembringelse, som kan udnyttes industrielt, og som indebærer en løsning på et teknisk problem, efter ansøgning registreres som brugsmodele. Brugsmodeleloven er ikke sat i kraft på Færøerne.

Reglerne for varemærke regulerer en ansøgers ret til at få et varemærke, som er ansøgers særlige kendetegn for varer eller tjenesteydelser. For Færøerne gælder varemærkeloven, jf. lov nr. 341 af 6. juni 1991.

Reglerne for fællesmærke regulerer en ansøgers ret til at få et kollektivmærke eller et garantimærke. Disse mærker er særlige kendetegn, som tilhører foreninger af erhvervsdrivende eller juridiske personer, og som benyttes eller agtes benyttet til visse varer eller tjenesteydelser. For Færøerne gælder fællesmærkeloven, jf. lov nr. 342 af 6. juni 1991.

Reglerne for design (mønster) regulerer en ansøgers ret til at få et design, når ansøger har frembragt et produkts særlige udseende henholdsvis særlige træk eller udsmykning. Designloven gælder ikke for Færøerne. Lov nr. 218 af 27. maj 1970 om mønstre er derfor forsat gældende for Færøerne.

Reglerne for beskyttelse af halvlederprodukter (chips) regulerer den særlige retsbeskyttelse af edb-teknologiens byggesten - »chips«. I Danmark gælder lov nr. 778 af 9. december 1987 om halvlederprodukters topografi, der ikke gælder for Færøerne.

3.2.2.5. Kriminalforsorgen (liste I, nr. 5)

Sagsområdet kriminalforsorgen omhandler de organisatoriske spørgsmål vedrørende fængselsvæsenet, herunder om drift af fængsler og arresthuse samt spørgsmål om personale ved sådanne institutioner. Hertil kommer de nærmere opgaver, der hører under kriminalforsorgen. I Tórshavn er der en afdeling af kriminalforsorgen samt et arresthus.

Kriminalforsorgens hovedopgave er at fuldbyrde straf, det vil bl.a. sige fuldbyrdelse af frihedsstraf og gennemførelse af tilsynsvirksomhed i forbindelse med prøveløsladelse, betingede domme og samfundstjeneste mv. Herunder hører bl.a. spørgsmål om iværksættelse og udsættelse af fuldbyrdelsen samt beåndning, den nærmere måde fuldbyrdelsen skal ske på, herunder afgørelse om afsoningssted, og de indsattes rettigheder og pligter under afsoning med hensyn til f.eks. besøg og udgang.

Kriminalforsorgen har også opgaver i forhold til andre personer, herunder anholdte, varetægtsarrestanter og frihedsberøvede i henhold til udlændingeloven.

Regler herom er i Danmark fastsat i lov nr. 432 af 31. maj 2000 om fuldbyrdelse af straf m.v., der ikke er sat i kraft for Færøerne. For Færøerne gælder bl.a. straffelovens § 49, stk. 1, og kapitel 90 i den færøske retsplejelov med tilhørende bekendtgørelser og cirkulærer.

Også spørgsmål om fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser om straf mv. er omfattet af sagsområdet kriminalforsorgen. Herunder hører regler om, hvorvidt udenlandske afgørelser om fængselsstraf, bødestraf eller andre strafferetlige sanktioner mv. kan fuldbyrdes i kongeriget, og i givet fald under hvilke betingelser.

Regler af den nævnte karakter fremgår af lov nr. 323 af 4. juni 1986 om international fuldbyrdelse af straf m.v. med senere ændringer og af lov nr. 212 af 31. maj 1963 om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf m.v. med senere ændringer. Den sidstnævnte lov gælder for så vidt angår hovedloven for Færøerne.

3.2.2.6. Luftfart (liste I, nr. 6)

Sagsområdet luftfart omfatter de spørgsmål, der er reguleret af luftfartsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 543 af 13. juni 2001, som ændret ved lov nr. 1074 af 17. december 2002 og senest ved lov nr. 475 af 9. juni 2004.

Luftfartsloven er ved kgl. anordning nr. 130 af 3. marts 1989 sat i kraft for Færøerne den 1. maj 1989, og ved kgl. anordning nr. 573 af 9. august 1990 er tillige lovens kapitel 9 (befordring med luftfartøj), jf.

lov nr. 117 af 11. marts 1987 om ændring af lov om luftfart, sat i kraft for Færøerne.

Udover det nationale regelsæt er luftfartsområdet underlagt en række internationale regelsæt, som er gennemført i lovgivningen.

3.2.2.7. Pas (liste I, nr. 7)

Sagsområdet pas omfatter spørgsmål om udstedelse af pas eller anden rejselegitimation. Under sagsområdet hører bl.a. spørgsmål om, hvilke betingelser der skal være opfyldt for, at en person kan få udstedt pas, og efter hvilke regler et udstedt pas kan inddrages.

For Færøerne gælder lov nr. 223 af 7. juni 1952 om pas til danske statsborgere mv. som ændret ved lov nr. 176 af 7. april 1976 og kgl. anordning nr. 324 af 26. april 1996. Kgl. anordning nr. 418 af 13. december 1952 om pastvang er endvidere ved kgl. anordning nr. 393 af 24. november 1960 sat i kraft for Færøerne.

Ved færøsk overtagelse af sagsområdet får de færøske myndigheder kompetence til at fastsætte regler om udstedelse af pas til danske statsborgere hjemmehørende på Færøerne og til at administrere dette sagsområde.

Det fremgår af hjemmestyreloven fra 1948, at der i et pas udstedt til en dansk statsborger hjemmehørende på Færøerne indføres »Føroyingur« og »Føroyar« efter ordene »Dansk« og »Danmark«. Der vil også efter en færøsk overtagelse af pasområdet skulle indføres de nævnte ord i et pas udstedt af de færøsk myndigheder. De færøske myndigheder vil endvidere skulle udstede pas, der er i overensstemmelse med de til enhver tid gældende internationale standarder på området, som f.eks. de nugældende standarder fra ICAO (International Civil Aviation Organization).

De færøske myndigheder vil med overtagelsen af sagsområdet pas også få adgang til at udstede EU-pas til danske statsborgere, der er hjemmehørende på Færøerne. Det bemærkes dog, at adgangen hertil vil forudsætte, at en sådan ordning til stadighed er forenelig med Danmarks EU-retlige forpligtelser.

Det bemærkes, at færøsk overtagelse af pasområdet ikke vil være til hinder for, at danske myndigheder på Færøerne fortsat kan udstede pas på grundlag af danske pasregler til danske statsborgere på Færøerne, som ikke er hjemmehørende på Færøerne. Tilsvarende vil danske myndigheder kunne udstede pas til personer, som er hjemmehørende på Færøerne, men som ikke opholder sig på Færøerne (f.eks. ved bortkomst af pas under udlandsrejse).

3.2.2.8. Person-, familie- og arveretten (liste I, nr. 8)

Personretten

Under sagsområdet personretten hører spørgsmål om umyndighed og værgemål. For Færøerne er disse spørgsmål reguleret af lov nr. 277 af 30. juni 1922 om umyndighed og værgemål (myndighedsloven) med senere ændringer.

Sagsområdet personretten omfatter også de spørgsmål om borteblevne, som for Færøerne er reguleret i lov om borteblevne.

Spørgsmål om svangerskabsafbrydelse hører ligeledes under personretten. For Færøerne gælder i dag lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab med senere ændringer. Personretten omfatter endvidere spørgsmål om sterilisation og kastration. På Færøerne reguleres disse spørgsmål af lov nr. 234 af 3. juni 1967 om sterilisation og kastration.

Familieretten

Sagsområdet familieretten omfatter spørgsmål om forældremyndighed og samvær, herunder spørgsmål om børns forsørgelse. Disse spørgsmål er for Færøerne reguleret af myndighedsloven og lov om børns retsstilling med senere ændring, der i medfør af kgl. anordning nr. 367 af 20. november 1962 gælder for Færøerne. Med hensyn til anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser gælder for Færøerne lov nr. 158 af 6. maj 1980.

Også spørgsmål om adoption hører under familieretten. For Færøerne gælder adoptionsloven, jf. lov nr. 279 af 7. juni 1972 med visse ændringer.

Under sagsområdet hører desuden reglerne om international børnebortførelse, jf. lov nr. 793 af 27. november 1990 om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser, der ikke gælder for Færøerne.

Endvidere er spørgsmål om indgåelse og opløsning af ægteskab omfattet af familieretten. Her gælder for Færøerne lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. kgl. anordning nr. 37 af 22. januar 2002. Hertil kommer spørgsmål om ægteskabets retsvirkninger, der på Færøerne er reguleret ved lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger med visse ændringer.

Sagsområdet familieretten omfatter herudover lov nr. 372 af 7. juni 1989 om registreret partnerskab med senere ændringer, der ikke gælder for Færøerne.

Regler om underholdsbidrag og inddrivelse heraf hører også under familieretten, og der er for Færøerne

fastsat regler herom i lov nr. 150 af 24. april 1963 om inddrivelse af underholdsbidrag med senere ændring.

Arveretten

Sagsområdet arveretten er reguleret i arveloven og omfatter bl.a. spørgsmål om ægtefællers og livsarvingers arveret, tvangsarv, uskiftet bo samt testamenter. Arveloven fra 1963 med én senere ændring gælder for Færøerne.

3.2.2.9. Politiet, anklagemyndigheden og de hertil knyttede dele af strafferetsplejen (liste I, nr. 9)

Politiet

Sagsområdet politiet omfatter spørgsmål om organiseringen af politiet og om politiets virksomhed.

Organiseringen af politiet omhandler f.eks. spørgsmål om antallet af og forholdet mellem de enkelte politimyndigheder samt om de personalemæssige forhold ved politiet, herunder klager over politipersonalets adfærd. Under sagsområdet hører også spørgsmål om politiets bygninger, udstyr og andre praktiske forudsætninger for politiets virksomhed.

Reglerne om organiseringen af politiet er for Færøerne navnlig fastsat i kapitel 11 i retsplejeloven for Færøerne. Hertil kommer bl.a. lov nr. 55 af 13. april 1894 om politiet på Færøerne med senere ændringer og lov nr. 138 af 7. maj 1937 om underretsdømmes og Politimestres ansvar for deres personale.

Politiets virksomhed omhandler fastlæggelsen af politiets opgaver samt de regler, som politiet skal følge ved varetagelsen af disse opgaver. Politiets opgaver er i dag for Færøerne navnlig fastlagt i retsplejelovens § 108, hvorefter politiet har til opgave at opretholde sikkerhed, fred og orden, at påse overholdelsen af love og vedtægter samt foretage det fornødne til forhindring og til efterforskning og forfølgning af forbrydelser.

Sagsområdet politiet omfatter også spørgsmål om undersøgelse af klager over ansatte, jf. herved kapitel 93 b i retsplejeloven for Færøerne der indeholder regler om undersøgelse af klager over politiet.

Der vil i forbindelse med færøsk overtagelse af politiet – ligesom på andre sagsområder – opstå behov for indgåelse af samarbejdsaftaler om en række spørgsmål.

Herom bemærkes, at der mellem det færøske landstyre og regeringen bl.a. er enighed om, at Rigspolitichefens aktionsstyrke i særlige tilfælde efter færøsk anmodning skal kunne udføre operative opgaver på Færøerne også efter færøsk overtagelse af politiet. Det vil være op til de danske myndigheder i det konkrete

tilfælde at beslutte, om en sådan anmodning skal imødekommes. Det vil i en samarbejdsaftale herom skulle fastsættes, at aktionsstyrken under en eventuel politiaktion på Færøerne fortsat vil være underlagt de danske myndigheders instruktion, og at den konkrete opgavevaretagelse sker på de danske myndigheders ansvar, mens den overordnede opgaveløsning vedrørende den konkrete opgave sker på de færøske myndigheders ansvar og under deres instruktion.

Særligt med hensyn til Politiets Efterretningstjeneste (PET) bemærkes, at der er enighed om, at det vil være nødvendigt at indgå en aftale mellem de færøske myndigheder og danske myndigheder om samarbejdet mellem PET og kommende færøske politimyndigheder. Det gælder navnlig med hensyn til gensidig udveksling af informationer. En samarbejdsaftale på dette område bør endvidere tage højde for, at PET også fremover kan yde praktisk bistand til Færøerne, hvis der er behov for det. I tilknytning hertil kan der desuden være behov for i samarbejdsaftalen at fastsætte bestemmelser om, at PET under ganske særlige omstændigheder vil have adgang til at udføre operative opgaver på Færøerne efter forudgående information til de relevante færøske myndigheder.

Anklagemyndigheden

Under sagsområdet anklagemyndigheden hører spørgsmål om organiseringen af anklagemyndigheden og om anklagemyndighedens virksomhed.

Organiseringen af anklagemyndigheden omfatter spørgsmål om den nærmere opbygning af anklagemyndigheden, herunder spørgsmål om forholdet mellem over- og underordnede anklagemyndigheder samt om etablering af specialiserede anklagemyndigheder. Hertil kommer de personalemæssige forhold i anklagemyndigheden. For Færøerne er organiseringen af anklagemyndigheden navnlig reguleret i kapitel 10 og § 716, stk. 2, i retsplejeloven for Færøerne.

Anklagemyndighedens overordnede opgave er i forbindelse med politiet at retsforfølge forbrydelser efter reglerne i retsplejeloven, jf. bl.a. den nærmere bestemmelse herom i § 711 i den færøske retsplejelov.

Særligt om straffesager, der vedrører straffelovens kapitel 12 og 13 (forbrydelser mod den danske stats sikkerhed mv.), er de færøske og danske myndigheder enige om, at der i forbindelse med færøsk overtagelse af anklagemyndigheden mv. bør fastsættes en ordning, hvorefter påtale i sager af denne karakter i en række tilfælde vil kræve tilslutning fra den danske justitsminister, idet der i sådanne sager kan indgå hensyn til forholdet til fremmede magter mv. Den præcise

udformning af en sådan ordning vil skulle fastsættes forud for overtagelsen.

De dele af strafferetsplejen, der er tilknyttet politiet og anklagemyndigheden

Da dele af strafferetsplejen har meget nær sammenhæng med politiets og anklagemyndighedens virksomhed, er det fundet rigtigst, at færøsk overtagelse af dele af strafferetsplejen skal ske samtidig med overtagelse af politiet og anklagemyndigheden. Det drejer sig således navnlig om de regler, der inden for strafferetsplejen regulerer eller har tæt forbindelse med politiets og anklagemyndighedens virksomhed ved straffesagers efterforskning mv.

Det vil sige, at færøsk overtagelse af politiet og anklagemyndigheden vil indebære samtidig overtagelse af bl.a. spørgsmål om tiltalerejsning, sigtede og dennes forsvarer samt advokatbistand til forurettede (jf. herved kapitel 65-67 i retsplejeloven for Færøerne), samt spørgsmål om straffesagers forberedelse, inden tiltale rejses (jf. herved kapitel 67-75 i retsplejeloven for Færøerne), herunder regler om efterforskning samt anholdelse, varetagtsfængsling og andre straffeprocessuelle tvangsindgreb.

Sager om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, der i dag for Færøerne bl.a. er reguleret af kapitel 93 a i retsplejeloven for Færøerne, er også omfattet af de dele af strafferetsplejen, som har nær sammenhæng med politiet og anklagemyndigheden, og som derfor vil skulle overtages samtidig med disse sagsområder.

En række andre dele af strafferetsplejen vil kunne overtages uafhængigt af en overtagelse af politiet og anklagemyndigheden. Det gælder en række regler, der vedrører domstolenes behandling af straffesager, herunder regler om domsforhandlingens tilrettelæggelse, anke, kære mv. Disse dele af strafferetsplejen vil således være omfattet af sagsområdet »Retsplejen, herunder oprettelse af domstole«, der er omtalt i pkt. 3.2.2.10 nedenfor.

3.2.2.10. Retsplejen, herunder oprettelse af domstole (liste I, nr. 10)

Sagsområdet retsplejen omfatter spørgsmål om domstolenes ordning – herunder oprettelse af domstole – og om behandling af sager ved domstolene. Reglerne herom er for Færøerne navnlig fastsat i retsplejeloven for Færøerne.

Det bemærkes, at sagsområdet retsplejen ikke omfatter de dele af strafferetsplejen, der er tilknyttet politiet og anklagemyndigheden. De nævnte dele af strafferetsplejen er omfattet af liste I, nr. 9, jf. ovenfor

under pkt. 3.2.2.9. Heller ikke advokatvirksomhed hører under sagsområdet retsplejen, jf. liste I, nr. 1, og ovenfor under pkt. 3.2.2.1.

Domstolenes ordning omfatter f.eks. spørgsmål om antallet af domstole og det indbyrdes hierarkiske forhold mellem de enkelte domstole. Hertil kommer bl.a. spørgsmål om antallet af dommere samt personalemæssige forhold for dommere og andet personale ved domstolene. Under domstolenes ordning falder også reglerne om fremgangsmåden ved udtagelse af nævninger, domsmænd og sagkyndige retsmedlemmer.

Behandling af sager ved domstolene omfatter f.eks. spørgsmål om værneting og procesmåden ved behandling af straffesager, civile sager, ægteskabssager, faderskabssager mv.

Sagsområdet retsplejen omfatter desuden spørgsmål om tvangsfuldbyrdelse af bl.a. domstolsafgørelser, herunder tvangsauktion og foreløbige retsmidler. Også reglerne om f.eks. kære og anke af afgørelser samt genoptagelse omfattes af retsplejen.

Retsplejen omfatter endvidere de spørgsmål, der for Færøerne er reguleret i lov nr. 155 af 30. november 1874 om skifte af fællesbo mv. med senere ændring. Også de spørgsmål, der er reguleret i konkursloven, forudsættes at høre under sagsområdet retsplejen. Konkursloven er ved kgl. anordning nr. 183 af 15. marts 1989 med visse ændringer sat i kraft for Færøerne.

Spørgsmål om betaling af retsafgift for bl.a. borgerlige retssager, fogedforretninger, skiftesager mv. er reguleret i lov nr. 794 af 26. november 1986 for Færøerne om retsafgifter med senere ændringer og hører til retsplejen.

Det bemærkes, at de færøske myndigheder på grundlag af hjemmestyrelsen allerede har overtaget de lovgivningsmæssige beføjelser inden for sagsområdet tinglysning, dog således at administrationen varetages af danske myndigheder (Retten på Færøerne).

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.3 nedenfor om Højesteret og til pkt. 6.1 nedenfor om et færøsk domstolsystem.

3.2.2.11. Strafferetten (liste I, nr. 11)

Under sagsområdet strafferetten hører fastlæggelsen af regler om, hvilke handlinger eller undladelser der er strafbare, og om hvilken straf eller anden strafferetlig sanktion man ifalder for sådanne strafbare handlinger eller undladelser. Hertil kommer reglerne om de generelle betingelser for strafansvar. Disse regler er navnlig fastsat i straffeloven, men også særlovgivningen indeholder regler af den omtalte karakter.

For Færøerne gælder borgerlig straffelov (lov nr. 126 af 15. april 1930) med en række senere ændringer.

Inden for en lang række sagsområder, som f.eks. miljø- og fødevarerområdet, er der i love og andre forskrifter fastsat regler om straf for overtrædelse af bestemmelser i de pågældende forskrifter. Selv om sådanne regler i særlovgivningen også angår straf, er de ikke omfattet af sagsområdet strafferetten. Regler af denne karakter skal – i overensstemmelse med fortolkningen af hjemmestyreloven fra 1948 – i stedet anses for omfattet af det enkelte særlige sagsområde, det vil sige f.eks. miljøområdet.

Sagsområdet strafferetten omfatter også en række spørgsmål med tilknytning til gennemførelsen af straffesager enten her i landet eller i udlandet.

Sagsområdet omfatter således spørgsmål om udlevering af sigtede, tiltalte eller dømte til andre lande. Regler om disse spørgsmål er fastsat i lov nr. 27 af 3. februar 1960 om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige med senere ændringer, og i lov om udlevering af lovovertrædere, jf. lbkg. nr. 110 af 18. februar 1998 med senere ændringer, der omhandler udlevering til andre lande end de nordiske lande. Visse af disse regler gælder for Færøerne.

Under strafferetten hører også spørgsmål om overførsel til et andet land af retsforfølgning i straffesager samt om overtagelse af retsforfølgningen af en lovovertrædelse, der er begået i en anden stat. Der er i lov nr. 252 af 12. juni 1975 om overførsel til andet land af retsforfølgning i straffesager med senere ændringer fastsat regler herom på grundlag af den europæiske konvention om overførsel af retsforfølgning i straffesager. Loven gælder delvist for Færøerne.

Sagsområdet strafferetten omfatter bl.a. også lov nr. 132 af 29. april 1955 om straf for folkedrab, der gælder for Færøerne.

3.2.2.12. Udlændingeområdet og grænsekontrollen (liste I, nr. 12)

Under sagsområdet udlændingeområdet og grænsekontrollen hører spørgsmål om udlændinges indrejse og ophold, herunder regler om asyl, familiesammenføring, opholds- og arbejdstilladelser med henblik på beskæftigelse samt visum. Hertil kommer regler om bl.a. bortfald og inddragelse af opholdstilladelser og arbejdstilladelser samt om ud- og afvisning.

Under sagsområdet hører endvidere spørgsmål om kontrol af udlændinge, som ønsker at indrejse i eller udrejse af kongeriget, herunder regler om udførelsen af ind- og udrejsekontrollen, om besiddelse af pas eller anden form for rejselegitimation og om påtegning af visum.

Regler herom er fastsat i udlændingeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 808 af 14. juli 2004, som ændret ved lov nr. 429 af 9. juni 2004 (ikrafttræden oktober 2004). Udlændingeloven er sat i kraft for Færøerne ved kgl. anordning nr. 182 af 22. marts 2001 om ikrafttræden for Færøerne af udlændingeloven.

Et særligt kendetegn ved den gældende udlændingelovgivning er, at Færøerne i udlændingeretlig forstand udgør et adskilt rejse- og opholdsområde. Således gælder et visum, en opholdstilladelse eller en arbejdstilladelse, der er udstedt for Danmark, ikke for Færøerne, medmindre dette er udtrykkeligt anført. Tilsvarende gælder et visum, en opholdstilladelse eller en arbejdstilladelse udstedt for Færøerne ikke for Danmark (og Grønland), medmindre dette er udtrykkeligt anført.

Det bemærkes i den forbindelse, at de færøske myndigheders kompetence er territorielt afgrænset til Færøerne, jf. nedenfor under pkt. 6.2. Heraf følger bl.a., at de færøske myndigheder efter udlændingeområdets overgang til de færøske myndigheder f.eks. vil kunne udstede et visum eller en opholdstilladelse mv., der omfatter retten til ophold på Færøerne, hvorimod de færøske myndigheder ikke kan tage stilling til spørgsmål om retten til ophold mv. i Danmark (og Grønland).

4. Sager og sagsområder, der ikke er omfattet af loven

I lovforslagets § 1, stk. 2, er der opregnet en række sager og sagsområder, der ikke vil kunne omfattes af loven. I det følgende foretages en kort beskrivelse af disse sagsområder mv.

4.1. Statsforfatningen (lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 1)

Lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 1, indebærer, at statsforfatningsretlige anliggender ikke kan overlades til de færøske myndigheder. F.eks. vil spørgsmål om kongehusets forhold ikke kunne overlades til de færøske myndigheder.

Heller ikke bl.a. sager og sagsområder, der angår Folketingets virke eller regeringens førelse i sager vedrørende Færøerne, herunder f.eks. spørgsmål om danske ministres retlige ansvar, ville kunne overgå fra de danske myndigheder til de færøske myndigheder. Sådanne spørgsmål er f.eks. reguleret af lov om ministres ansvarlighed og lov om rigsretten.

Det samme gælder med hensyn til valg til Folketinget, herunder regler mv. om valg af de 2 færøske folketingsmedlemmer og regler om valgret og valgbarhed.

Danmarks Riges Grundlovs §§ 45-47 omhandler den danske stats finanser. Alle spørgsmål om den dan-

ske stats indtægter og udgifter hører således under de danske myndigheders kompetence uden mulighed for efter lovforslaget at overlade dele af kompetencen til de færøske myndigheder.

Som yderligere eksempel på et område, der falder inden for statsforfatningen, kan nævnes kundgørelse af love, anordninger og bekendtgørelser, der er udstedt af de danske myndigheder. Spørgsmål om kundgørelse på Færøerne af folketingslove mv. kan derfor ikke efter lovforslaget overdrages til de færøske myndigheder. Heller ikke spørgsmål om, på hvilken måde offentliggørelse skal ske i forhold til meddelelser, som i medfør af lovgivning på områder, der fortsat hører under de danske myndigheder, skal offentliggøres, kan overdrages til de færøske myndigheder jf. herved lov om Statstidende.

Også spørgsmål om kongerigets symboler – der selvsagt er fælles for hele riget – hører under de danske myndigheder uden mulighed for at overlade kompetence til de færøske myndigheder. Det må derfor anses for et anliggende for de danske myndigheder at varetage regeludstedelse og administration med hensyn til anvendelse af det danske flag og rigsvåben mv. på Færøerne.

Heller ikke spørgsmål om det danske sprog og dets anvendelse vil efter lovforslaget kunne overlades til de færøske myndigheder. Det bemærkes i den forbindelse, at borgerne må have mulighed for over alt i riget at anvende det danske sprog i offentlige forhold. Der kan også henvises til, at det af § 11, stk. 1, i hjemmestyreløven fra 1948 fremgår, at »færøsk anerkendes som hovedsproget, men dansk skal læres godt og omhyggeligt, og dansk kan lige så vel som færøsk anvendes i offentlige forhold«.

Om en række spørgsmål om regulering af forhold, der vedrører danske myndigheder på Færøerne og deres ansatte, henvises i øvrigt til pkt. 6.3 nedenfor.

4.2. Statsborgerskab (lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 2)

Under sagsområdet statsborgerskab hører spørgsmål om opnåelse eller fratagelse af dansk indfødsret. Besiddelse af dansk indfødsret har en række retsvirkninger, der gælder over alt i kongeriget, herunder f.eks. valgret til Folketinget.

Det retlige grundlag for meddelelse af dansk indfødsret er Danmarks Riges Grundlovs § 44, hvorefter ingen udlænding kan få dansk indfødsret uden ved lov. Denne bestemmelse indebærer, at alene Folketinget har kompetence til at meddele dansk indfødsret.

Dansk indfødsret meddeles derfor som hovedregel gennem vedtagelse af lovforslag i Folketinget, hvorpå ansøgere om dansk indfødsret er optaget med navns

nævnelser (dansk indfødsret ved naturalisation). Betingelserne for at blive optaget på et lovforslag om indfødsrets meddelelse er fastsat ved en politisk aftale indgået mellem regeringen og Dansk Folkeparti. Der henvises til cirkulæreskrivelse nr. 55 af 12. juni 2002 om nye retningslinier for optagelse på lovforslag om indfødsrets meddelelse.

Folketinget har i indfødsretsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 113 af 20. februar 2003, fastsat regler, hvorefter udlændinge i visse nærmere angivne tilfælde kan opnå dansk indfødsret uden Folketingets mellemkomst i de konkrete sager. Der kan navnlig henvises til indfødsretslovens § 2 om børns erhvervelse af dansk indfødsret ved forældrenes indgåelse af ægteskab, lovens § 2 A om adopterede børns opnåelse af dansk indfødsret i forbindelse med en dansk adoptionsbevilling og lovens § 3 om opnåelse af dansk indfødsret ved erklæring over for et statsamt m.v.

4.3. Højesteret (lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 3)

Som anført indebærer lovforslaget, at de færøske myndigheder kan overtage retsplejen på Færøerne, herunder oprette selvstændige domstole på Færøerne, jf. ovenfor under pkt. 3.2.2.10.

Lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 3, indebærer dog, at det for det første ikke kan overlades til de færøske myndigheder at udøve beføjelser, der angår Højesterets organisation m.v., herunder at udforme processuelle regler for færøske sager, der føres i Højesteret, eller regler om, hvilke sager der kan indbringes for Højesteret. De færøske myndigheder vil som følge heraf heller ikke have kompetence med hensyn til, hvilke færøske advokater der har møderet for Højesteret.

Det vil for det andet ikke kunne overlades til de færøske myndigheder at regulere en række spørgsmål med tilknytning til Højesterets virksomhed. Det vil således f.eks. ikke kunne overlades til de færøske myndigheder at træffe beslutning om, at der skal ske genoptagelse af en sag, hvori Højesteret har afsagt dom.

Om betydningen af, at Højesteret er rigets øverste domstol, henvises til lovforslagets bilag 1 samt pkt. 6.1 nedenfor.

4.4. Udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik (lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 4)

Lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 4 indebærer, at sagsområderne udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik ikke kan overlades til de færøske myndigheder.

Efter lovforslagets § 3 tillægges de færøske myndigheder den lovgivende og udøvende magt inden for de sager og sagsområder, der overgår til de færøske myndigheder efter lovforslagets § 2. De beføjelser,

der efter § 19 i Danmarks Riges Grundlov er tillagt regering, overlades således ikke til de færøske myndigheder.

Den nævnte bestemmelse i § 19 fastslår, at »Kongen (regeringen) handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender«. Udenrigspolitik hører efter lov om Udenrigstjenesten under Udenrigsministeriet. I praksis varetager en række ressortministerier dog i vidt omfang udenrigspolitiske opgaver inden for hver deres område. Udenrigsministeriet fungerer i sådanne tilfælde som koordinerende myndighed, jf. f.eks. Statsministeriets cirkulære nr. 15 af 20. januar 1977 om indgåelse af internationale forvaltningsoverenskomster.

Uden at det er muligt udtømmende at angive de handlinger, der er omfattet af bestemmelsen i § 19, kan nævnes, at den udenrigspolitiske kompetence bl.a. omfatter indgåelse af internationale traktater og konventioner samt forhandlinger om sådanne aftaler, udsendelse og modtagelse af diplomater, anerkendelse af nye stater og regeringer, kontakt til udenlandske myndigheder i udenrigspolitiske sager, udnævnelse af repræsentanter til internationale konferencer mv. samt udfærdigelse af instruktioner til sådanne repræsentanter samt beslutninger om anvendelse af militære magtmidler og om kongerigets territorium.

I en række tilfælde er også beføjelser uden for bestemmelsen i § 19 omfattet af sagsområderne udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Det gælder eksempelvis de områder, der er reguleret i lov af 5. marts 1954 om Det Udenrigspolitiske Nævn, lov af 13. april 1983 om Udenrigstjenesten, lov af 10. juni 1971 med senere ændringer om internationalt udviklingssamarbejde, lov af 8. marts 1972 om konsulære forbindelser, lov af 18. juni 1968 om diplomatiske forbindelser, lov af 30. november 1983 om rettigheder og immuniteter for internationale organisationer m.v., samt lov af 28. april 1971 med senere ændringer om nordisk samarbejde.

Også andre lovregulerede områder må karakteriseres som hørende under sagsområderne udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det drejer sig f.eks. om love, der med folkeretlig virkning fastlægger kongerigets territorium, herunder søterritorium, fiskeriterritorium, økonomisk zone m.v. Yderligere kan andre lovregulerede områder være så snævert forbundet med udenrigs- og sikkerhedspolitiske handlinger, at de må anses for at falde ind under sagsområderne udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det gælder eksempelvis lov af 29. april 1955 om gennemførelse af overenskomst om retsstillingen for NATO-styrker og af protokol om NATO's militære hovedkvarter og lov af 3. januar

1992 om inspektion af konventionelle styrker i Danmark.

Det anførte er ikke ensbetydende med, at det er udelukket at gennemføre en ordning, hvor landsstyret får fuldmagt til at handle på rigets vegne i visse udenrigspolitiske anliggender. I den forbindelse kan der henvises til, at der har været drøftelser mellem regeringen og Færøerne samt Grønland om at etablere en ordning, hvorefter det færøske og det grønlandske landsstyre får adgang til at handle på rigets vegne med henblik på forhandling og indgåelse af visse aftaler, der alene angår Færøerne henholdsvis Grønland.

Ud over de eksterne dele af sagsområderne forsvars- og sikkerhedspolitik omfatter de pågældende sagsområder også de organisatoriske forhold i forsvaret, herunder opdelingen af forsvaret i forskellige værn, forholdene for soldaterne samt forsvarets bygninger, våben og øvrige udstyr.

Dansk forsvar har efter §§ 3 – 7 i lov om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v. til opgave som en integreret del af NATO i samarbejde med allierede styrker at kunne deltage i konfliktforebyggelse, krisestyring samt forsvar af NATO's område i overensstemmelse med alliansens strategi. Forsvaret skal desuden kunne konstatere og afvise krænkelse af rigets suverænitet og deltage i tillidsskabende og stabilitetsfremmende opgaver samt dialog og samarbejde på det forsvarsmæssige område med lande uden for NATO. Endvidere skal forsvaret med militære midler kunne bidrage til løsning af konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og andre lignende opgaver. I medfør af forsvarsloven omfatter forsvarets opgaver bl.a. også forskellige foranstaltninger, som et samfund foretager for at forberede sig internt mod følgerne af krig eller katastrofer, herunder forsvarets støtte til og samarbejde med de øvrige dele af totalforsvaret.

Til brug for løsning af sine opgaver foretager forsvaret overvågning og kontrol inden for kongerigets territorium, herunder i de nordatlantiske dele af kongeriget, med henblik på at kunne konstatere og afvise krænkelse af suveræniteten. Det sker bl.a. gennem maritim tilsynsvirksomhed.

4.5. Valuta- og pengepolitik (lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 5)

Valutapolitik omfatter spørgsmålet om, hvilken valuta der kan udstedes og anvendes som gyldigt betalingsmiddel, samt spørgsmålet om, hvorledes værdien (kursen) for denne valuta fastlægges.

Med pengepolitik forstås foranstaltninger, der retter sig mod pengeudbud og –efterspørgsel, jf. herved na-

tionalbanklovens § 1, hvorefter Danmarks Nationalbank har til opgave i overensstemmelse med loven og de i henhold til loven udfærdigede forskrifter at opretholde et sikkert pengevæsen i kongeriget samt at lette og regulere pengeomsætning og kreditgivning.

5. Forholdet til hjemmestyreloven

5.1. Det generelle forhold til hjemmestyreloven

Ved det foreliggende forslag til lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder skabes som nævnt grundlag for overtagelse af sagsområder mv., som ikke er omfattet af hjemmestyreloven fra 1948. Hertil kommer, at sagsområder, som ikke ved lovens ikrafttræden er overtaget i henhold til hjemmestyrelovens liste A eller B, også omfattes af dette lovforslag.

Færøernes landsstyre har over for regeringen tilkendegivet, at landsstyret foretrækker, at retsgrundlaget for færøsk overtagelse af sagsområder, som ikke er omfattet af hjemmestyreloven, etableres ved en selvstændig hovedlov og ikke ved en lov om ændring af hjemmestyreloven.

5.2. Forholdet til visse bestemmelser i hjemmestyreloven

En række bestemmelser i hjemmestyreloven har betydning for navnlig de færøske myndigheders kompetence i forhold til sager og sagsområder, der er overtaget eller kan overtages på grundlag af hjemmestyreloven. Der er enighed mellem det færøske landsstyre og regeringen om, at de samme bestemmelser også bør gælde i forhold til sager mv., der overgår til de færøske myndigheder på grundlag af det foreliggende lovforslag.

På den baggrund er det i lovforslagets § 5, stk. 1, fastsat, at bestemmelserne i § 5, § 6, § 10, stk. 2, 2. pkt., og § 13 i hjemmestyreloven finder tilsvarende anvendelse i forhold til sager og sagsområder, der er omfattet af lovforslagets anvendelsesområde. I lovforslagets § 5, stk. 2, er det herudover fastsat, at hjemmestyrelovens § 2, 4. pkt., finder tilsvarende anvendelse i forhold til sagsområder mv., der er omfattet af lovforslagets § 2, stk. 1.

Det bemærkes, at også de øvrige bestemmelser i hjemmestyreloven vil gælde i deres oprindelige form efter gennemførelsen af det foreliggende lovforslag, herunder f.eks. bestemmelsen i hjemmestyrelovens § 11, hvoraf følger, at færøsk anerkendes som hovedsproget på Færøerne, men at dansk skal læres godt og omhyggeligt og lige så vel som færøsk kan anvendes i offentlige forhold.

Baggrunden for, at de øvrige bestemmelser i hjemmestyreloven ikke er medtaget i opregningen i lovforslagets § 5, er, at de pågældende bestemmelser ikke har betydning for de færøske myndigheders kompetence i forhold til sager og sagsområder, der overgår på grundlag af dette lovforslag.

Om de enkelte bestemmelser, der er opregnet i lovforslagets § 5, bemærkes følgende:

Hjemmestyrelovens § 2, 4. pkt.

I hjemmestyrelovens § 2, 4. pkt., er det fastsat, at de færøske myndigheder er forpligtet til at overtage et sagsområde, der omfattes af lovens liste A, når det ønskes af rigsmyndighederne.

Det forhold, at bestemmelsen i § 2, 4. pkt., også vil finde anvendelse i forhold til sagsområder mv., der omfattes af § 2, stk. 1, i det foreliggende lovforslag, indebærer, at rigsmyndighederne vil kunne fremsætte anmodning om, at de færøske myndigheder overtager et sådant sagsområde, og at de færøske myndigheder vil være forpligtet til at efterkomme en sådan anmodning.

Som nævnt ovenfor under pkt. 2 forudsættes det, at det i praksis alene vil komme på tale for regeringen at fremsætte anmodning om færøsk overtagelse af et sagsområde, hvis det pågældende sagsområde efter regeringens opfattelse har en nær tilknytning til et andet sagsområde, som de færøske myndigheder har besluttet at overtage.

Hjemmestyrelovens § 5

Hjemmestyrelovens § 5 omhandler forholdet mellem de færøske myndigheders kompetence og kongerigets internationale rettigheder og forpligtelser. Det fremgår heraf, at de færøske myndigheders kompetence begrænses af »de til enhver tid bestående traktatmæssige og andre internationale rettigheder og forpligtelser«, og at »rigsmyndighederne har afgørelsen i spørgsmål, der angår rigets forhold til udlandet«.

Heri ligger bl.a., at de færøske myndigheders kompetence er begrænset både af de internationale forpligtelser, der består på det tidspunkt, hvor det pågældende sagsområde overgår, og af eventuelle forpligtelser, der måtte opstå efter det tidspunkt, hvor sagsområdet er overgået til de færøske myndigheder.

De færøske myndigheders kompetence er kun begrænset af kongerigets internationale rettigheder og forpligtelser, i det omfang den pågældende forpligtelse gælder for Færøerne. Det har navnlig betydning i forhold til EU.

Om en international forpligtelse er territorielt udstrakt til også at gælde for Færøerne vil bero på en

F. t. I. vedr. færøske myndigheders overtagelse af sager m.v.

konkret vurdering af den enkelte traktat, konvention eller anden folkeretlig retsakt, herunder af eventuelle erklæringer afgivet i forbindelse med ratifikation.

Med hensyn til sager og sagsområder, der overgår til Færøerne på grundlag af det foreliggende lovforslag, vil de færøske myndigheders kompetence også være begrænset i overensstemmelse med det ovenfor anførte, jf. lovforslagets § 5.

Det indebærer bl.a., at det også i forhold til sager eller sagsområder, der overgår til Færøerne på grundlag af det foreliggende lovforslag, vil ligge udenfor de færøske myndigheders beføjelser at udstede regler mv., der ville være i strid med internationale regler, som også gælder for Færøerne, herunder f.eks. Den europæiske Menneskerettighedskonvention.

For at efterleve kongerigets internationale forpligtelser er det i en række tilfælde påkrævet at gennemføre interne opfyldelseshandlinger i form af bl.a. lovgivning. Det følger af pligten for de færøske myndigheder til at respektere internationale forpligtelser, der gælder for Færøerne, at de færøske myndigheder i sådanne tilfælde har pligt til at gennemføre den nødvendige lovgivning mv. på Færøerne, i det omfang der er tale om varetagelsen af et anliggende, som på det pågældende tidspunkt er overgået til de færøske myndigheder.

Det bemærkes i den forbindelse, at de danske myndigheder inden tiltrædelse af traktater og andre internationale aftaler, der omfatter Færøerne, indhenter en udtalelse fra de færøske myndigheder.

Hjemmestyrelovens § 6

I lovforslagets § 5 er det endvidere fastsat, at hjemmestyrelovens § 6 finder tilsvarende anvendelse.

Efter hjemmestyrelovens § 6, stk. 1, varetages anliggender, der ikke i medfør af hjemmestyreloven henhører under de færøske myndigheder, »som rigets fællesanliggender af rigsmyndighederne«. På tilsvarende måde vil de sager mv., der omfattes af lovforslagets § 2, også fortsat blive varetaget af de danske myndigheder, indtil det tidspunkt hvor vedkommende sag mv. overgår til de færøske myndigheder.

Hvis der måtte opstå tvivlsspørgsmål om de færøske myndigheders kompetence i forhold til de danske myndigheder, vil en endelig stillingtagen hertil efter hjemmestyrelovens § 6, stk. 2, skulle ske i et nævn, som består af to af regeringen og to af det færøske landsstyre valgte medlemmer samt tre højesteretsdommere udpeget af Højesterets præsident, hvoraf den ene udpeges som formand.

Selv om dette nævn aldrig har været i funktion under den gældende hjemmestyrelov, er det færøske

landsstyre og regeringen enige om, at bestemmelsen i § 6, stk. 2, bør finde tilsvarende anvendelse i forhold til eventuelle tvister om de færøske myndigheders kompetence med hensyn til sager og sagsområder, der omfattes af dette lovforslag. Statsministeren vil ligeledes i den forbindelse kunne suspendere en beslutning, som er forelagt for nævnet, indtil dettes afgørelse foreligger, jf. herved hjemmestyrelovens § 6, stk. 3. Hermed vil der på forhånd være fastlagt en fremgangsmåde for det tilfælde, at der skulle opstå tvivlsspørgsmål af den nævnte karakter.

Hjemmestyrelovens § 10, stk. 2, 2. pkt.

Der er i hjemmestyrelovens § 10, stk. 2, 2. pkt., fastsat et princip om ligestilling mellem færinger og andre danske statsborgere. Efter bestemmelsen kan der således ikke i lovgivning og forvaltning gøres forskel mellem færinger og andre danske statsborgere bortset fra de særlige undtagelser, der fremgår af bestemmelsen i § 10.

Efter denne bestemmelse kan princippet om ligestilling fraviges i spørgsmål om valg til de færøske hjemmestyreorganer, hvor valget og valgbarehed kan gøres afhængig af, at vedkommende er færinger. Som færinger anses efter bestemmelsen den, som har dansk statsborgerskab og er hjemmehørende på Færøerne.

Hjemmestyrelovens § 13

I hjemmestyrelovens § 13 er det bestemt, at alle »på Færøerne gældende bestemmelser, der ikke strider mod [hjemmestyreloven], forbliver i kraft, indtil de ændres eller ophæves af rette myndighed«.

Det foreslås, at hjemmestyrelovens § 13 også skal gælde for sagsområder mv., der overgår til de færøske myndigheder på grundlag af det foreliggende lovforslag, jf. forslaget § 5. Dermed vil folketingslove mv. inden for disse sagsområder mv. fortsat gælde på Færøerne, så længe de færøske myndigheder ikke har benyttet sig af muligheden for at udstede egne love mv. Det sikrer, at der ikke kan opstå rets-tomme rum på de pågældende områder. Det vil dog som nævnt under pkt. 3.2.2 kunne være nødvendigt, at der på Færøerne gennemføres lovgivning, før et sagsområde mv. overtages. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis der skal være fastsat nærmere regler om den organisatoriske struktur på et område.

*6. Andre spørgsmål**6.1. Særligt om et færøsk domstolssystem*

De færøske myndigheder vil i medfør af lovforslagets § 2, stk. 2, kunne overtage retsplejen, herunder

oprettelse af domstole, på et tidspunkt, der fastsættes af de færøske myndigheder efter forhandling med regeringen, jf. herved liste I, nr. 10.

De færøske myndigheder vil herefter skulle oprette et særskilt færøsk domstolssystem. I forslaget § 4 fastsættes det, at disse domstole vil have den dømmende magt på Færøerne. De færøske myndigheders oprettelse af domstole vil naturligvis skulle ske under iagttagelse af kravet om bl.a. domstolenes uafhængighed.

Der er enighed mellem Færøernes landsstyre og regeringen om, at domstole i et færøsk domstolssystem vil skulle behandle retssager på Færøerne inden for samtlige sager og sagsområder. Domstole, der er oprettet af de færøske myndigheder vil således have den dømmende magt både med hensyn til anliggender, der hører under de danske myndigheder, og anliggender, der hører under færøske myndigheder.

Det er ved forslaget om, at de færøske myndigheder skal kunne overtage retsplejen og i den forbindelse oprette domstole, forudsat, at der inden de færøske myndigheders oprettelse af domstole – og dermed inden færøsk overtagelse af retsplejen – vil skulle gennemføres lovgivning om behandlingen af færøske retssager ved Højesteret. En sådan lovgivning må bl.a. indeholde regler om, hvilke afgørelser truffet af en domstol oprettet af de færøske myndigheder der skal kunne indbringes for Højesteret. Det vil i den forbindelse kunne fastsættes, at det kræver tilladelse fra et procesbevillingsnævn for Færøerne – hvori der bl.a. vil kunne deltage repræsentanter for det færøske samfund – for at en sådan afgørelse kan indbringes for Højesteret.

I den forbindelse bemærkes, at det vil kunne være påkrævet, at en afgørelse truffet af en domstol oprettet af de færøske myndigheder kan indbringes for Højesteret, hvis der i den pågældende sag er principielle spørgsmål om forholdet til bestemmelser i Danmarks Riges Grundlov eller Den europæiske Menneskerettighedskonvention.

Tilsvarende bør der efter omstændighederne være adgang til at indbringe en sag for Højesteret, hvis sagen rejser andre principielle spørgsmål, herunder navnlig hvis der er behov for en principiel afklaring af retlige spørgsmål med tilknytning til både Færøerne og Danmark. F.eks. kan der være behov for efter tilladelse at kunne indbringe en sag for Højesteret, hvis der i sagen indgår principielle spørgsmål om, hvorvidt det retsforhold, som sagen vedrører, skal afgøres efter færøske eller danske regler.

Det vil være et anliggende for de danske myndigheder at lovgive om de nævnte regler om behandlingen

af færøske retssager ved Højesteret, herunder regler om hvilke sager der kan indbringes for Højesteret, jf. pkt. 4.3 ovenfor, og i givet fald om oprettelse af et nyt procesbevillingsnævn for Færøerne, der vil skulle tage stilling til, om en afgørelse truffet af en domstol oprettet af de færøske myndigheder kan indbringes for Højesteret. Regeringen vil – forud for en færøsk overtagelse af retsplejen og efter forudgående forhandlinger med det færøske landsstyre – fremsætte forslag til en sådan lovgivning baseret på de anførte principper.

Ud fra et hensyn til tilrettelæggelsen af Højesterets arbejde må de omtalte regler sikre, at kun et forholdsvist begrænset antal af de færøske retssager – principielle sager mv. – vil kunne indbringes for Højesteret.

En ordning med eget færøsk domstolssystem må naturligvis leve op til den ret til to instans-behandling, som borgerne har bl.a. i en række straffesager (protokol nr. 7 til Den europæiske Menneskerettighedskonvention) og i sager om varetægtsfængsling (Danmarks Riges Grundlovs § 71, stk. 4).

På den anførte baggrund forudsættes det, at der inden for retsplejen på Færøerne fortsat vil være to retsinstanser udover Højesteret, og således at færøske retssager som langt overvejende hovedregel vil skulle anlægges ved den underste af disse retsinstanser. Hermed vil en adgang til to-instans-behandling være mulig inden for rammer, hvor Højesteret kun behandler et forholdsvist begrænset antal af de færøske retssager.

6.2. Den territoriale afgrænsning af de færøske myndigheders kompetence

Det er alene anliggender, der er geografisk begrænset til Færøerne, der kan overlades til de færøske myndigheder. Det indebærer, at den lovgivende og udøvende magt, der tilkommer de færøske myndigheder i forhold til overtage sager og sagsområder, kun gælder på Færøerne og dermed ikke i de øvrige dele af riget.

Princippet om, at de færøske myndigheders kompetence er territorielt afgrænset til at omfatte Færøerne, er ikke til hinder for, at den lovgivning, som de færøske myndigheder udfærdiger, i nødvendigt omfang også kan finde anvendelse i forhold til handlinger mv. begået uden for Færøerne. Bl.a. vil det i en kommende færøsk straffelov være muligt - i overensstemmelse med principperne i den danske straffelov – at bestemme, at personer med særlig tilknytning til Færøerne efter omstændighederne også vil kunne straffes efter den færøske straffelov for forbrydelser begået uden for Færøerne.

Om såkaldt interprovinsiel ret henvises til pkt. 6.4 nedenfor.

6.3. Regulering mv. af forhold, der vedrører de danske myndigheder på Færøerne og deres ansatte

Efter lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 1, kan sagsområdet »statsforfatningen« ikke overgå til de færøske myndigheder. Som anført i pkt. 4.1 ovenfor indebærer det bl.a., at spørgsmål, der angår Folketingets virke eller regeringens førelse i sager vedrørende Færøerne, herunder f.eks. spørgsmål om danske ministres retlige ansvar, ikke vil kunne overgå til de færøske myndigheder.

I den forbindelse forudsættes med dette lovforslag endvidere, at de færøske myndigheder ikke vil have kompetence til at fastsætte, hvilke almindelige regler der skal gælde for den virksomhed, som danske myndigheder på Færøerne udøver. Det vil således fortsat efter gennemførelsen af dette lovforslag være de danske myndigheder, der har kompetencen til at fastsætte og administrere almindelige regler om f.eks. Rigsombudsmandens virksomhed, og det vil fortsat være regeringen og Folketinget, som har kompetencen til at ændre eller indføre nye almindelige regler herom (f.eks. i den danske offentlighedslov, forvaltningslov og persondatalov).

Regeringen og det færøske landsstyre er endvidere enige om, at der også vil være en række spørgsmål om pligter og ansvar for ansatte ved de danske myndigheder på Færøerne, der efter lovforslaget ikke vil kunne overlades til de færøske myndigheder.

Med lovforslaget forudsættes det således, at de færøske myndigheder heller ikke fremover vil kunne lovgive om spørgsmål, der vedrører, hvilke særlige pligter ansatte hos danske myndigheder på Færøerne skal være undergivet i forbindelse med deres ansættelsesforhold. Også efter færøsk overtagelse af yderligere sagsområder omfattet af lovforslaget vil fastsættelse af straffebestemmelser om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv derfor med hensyn til disse personer være undergivet de danske myndigheders (Folketingets og regeringens) kompetence, ligesom ansatte hos danske myndigheder på Færøerne fortsat vil være undergivet den danske tjenestemandsløvgivning mv.

De begrænsninger i de færøske myndigheders kompetence til at lovgive om, hvilke pligter der skal gælde for ansatte hos de danske myndigheder på Færøerne, gælder som anført med hensyn til bestemmelser, der vedrører de særlige pligter, der knytter sig til de pågældendes ansættelsesforhold. Straffesager om pligtforsømmelse mv. i offentlig tjeneste eller hverv vil således fortsat skulle behandles efter de særlige bestemmelser i den danske straffelovs kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv, ligesom det vil være Folketinget og regeringen, der har kompetencen

til at ændre disse bestemmelser for så vidt angår ansatte hos danske myndigheder på Færøerne.

I andre tilfælde end de nævnte vil de færøske myndigheder – efter overtagelsen af strafferetten – kunne fastsætte bestemmelser om straf, der også omfatter handlinger mv. begået af ansatte hos danske myndigheder på Færøerne. Det medfører, at en straffesag, som rejses mod en ansat hos en dansk myndighed på Færøerne, og som ikke vedrører overtrædelse af særlige bestemmelser om pligter for offentligt ansatte, vil skulle bedømmes efter den lovgivning, der fastsættes af de færøske myndigheder. Eksempelvis vil en sag om underslæb begået af en ansat hos en dansk myndighed på Færøerne skulle bedømmes efter den færøske straffelovgivning, selv om forholdet er begået som led i tjenesten (i det omfang der ikke samtidig i sagen er spørgsmål om tilsidesættelse af de særlige pligter, der gælder for offentligt ansatte, jf. den danske straffelovs kapitel 16).

Det, der er anført om fordelingen af kompetencen til at fastsætte bestemmelser om strafansvar for ansatte hos danske myndigheder, vedrører alene spørgsmålet om adgangen til at lovgive. I alle tilfælde vil det således være en kommende færøsk politi- og anklagemyndighed, som skal behandle eventuelle straffesager mod ansatte hos danske myndigheder på Færøerne, herunder tage stilling til, om der bør rejses tiltale i den konkrete sag.

De færøske myndigheder vil derimod ikke have kompetence til at behandle sager om disciplinært eller andet ansættelsesretligt ansvar for ansatte hos danske myndigheder på Færøerne. Sager af denne karakter vil således fortsat skulle behandles af de danske myndigheder.

Der er mellem regeringen og det færøske landsstyre desuden enighed om, at færøske myndigheder fortsat ikke vil have kompetence til at fastsætte regler eller tage særlige administrative tiltag, der går ud på at undersøge forhold, der vedrører danske myndigheder på Færøerne. Spørgsmål om nedsættelse af undersøgelseskommissioner eller gennemførelse af andre undersøgelsesformer med henblik på at belyse forhold hos en dansk myndighed – herunder f.eks. med henblik på at vurdere, om der er grundlag for at rejse sager om ansvar for den enkelte ansatte – vil derfor også fremover være undergivet danske myndigheders kompetence. Sådanne spørgsmål er bl.a. reguleret i lov nr. 357 af 2. juni 1999 om undersøgelseskommissioner.

Særligt med hensyn til ansatte hos det danske forsvaret gælder der særlige regler efter den danske militære straffelov og den danske militære retsplejelov, jf. lbkg. nr. 642 og 643 af 30. september 1987. Det følger

af det under pkt. 4.4 anførte om forsvars- og sikkerhedspolitiske anliggender, at disse love fortsat vil være undergivet de danske myndigheders kompetence også med hensyn til det danske forsvars personale på Færøerne.

6.4. Interprovincial ret

Der gælder allerede i dag inden for en række sagsområder forskellige regler på Færøerne og Danmark, og der kan derfor i sager med tilknytning til både Færøerne og Danmark opstå spørgsmål, som skal løses på grundlag af såkaldt interprovincial ret.

Den interprovincielle ret vedrører således bl.a. spørgsmål om, hvorvidt et konkret retsforhold skal bedømmes efter de regler, der gælder for Færøerne, eller efter de regler, der gælder for Danmark. Desuden vil der inden for interprovincial ret bl.a. kunne være spørgsmål om, hvorvidt en afgørelse truffet af de færøske myndigheder kan anerkendes og fuldbyrdes i Danmark – og omvendt.

Der foreligger eksempler fra retspraksis på anvendelsen af interprovincial ret. Højesteret tog således f.eks. i en dom, som er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2001, side 1540, stilling til, hvilke regler der skulle anvendes ved afgørelsen af et spørgsmål om fordeling af forældremyndighed. I den pågældende sag havde en færøsk kvinde og en dansk mand – der havde samlevet både på Færøerne og i Danmark – efter de danske regler indgået aftale om fælles forældremyndighed over deres to fællesbørn. Spørgsmålet om forældremyndighedens fordeling skulle afgøres efter færøsk ret. Da Færøerne ikke har regler om aftalt fælles forældremyndighed, tiltrådte Højesteret, at afgørelsen skulle træffes efter en analogi af bestemmelsen om gifte forældres samlivsophævelse i § 24, stk. 2, jf. stk. 1, i den færøske myndighedslov fra 1924.

I takt med, at flere sager og sagsområder med dette lovforslags gennemførelse kan overgå til de færøske myndigheder - herunder på områder af central og grundlæggende betydning for borgerne, som f.eks. strafferetten, retsplejen, familieretten og den almindelige formueret - vil spørgsmål af interprovincial karakter formentlig fremover opstå i stigende omfang.

Der tages ikke med dette lovforslag stilling til, på hvilken måde de omtalte spørgsmål skal løses inden for de sager og sagsområder, som kan overgå til de færøske myndigheder på grundlag af det gennemførte lovforslag. Baggrunden herfor er bl.a., at de interprovincielle spørgsmål ikke nødvendigvis skal løses på samme måde inden for de enkelte sagsområder.

I stedet forudsættes det, at de færøske og danske myndigheder ved aftale og andet koordineret samar-

bejde på de relevante sagsområder i fornødent omfang i fællesskab behandler de pågældende spørgsmål.

6.5. Overtagelse af Vágar Lufthavn

Det foreliggende lovforslags § 6 skaber hjemmel til, at de færøske myndigheder efter aftale med de danske myndigheder kan overtage Vágar Lufthavn samt ansvaret for driften heraf. De opgaver vedrørende flyvesikringstjeneste, som i dag varetages af Naviair, anses for at være en del af driften af Vágar Lufthavn.

Bestemmelsen i § 6 skal ses i lyset af, at der på grundlag af et ønske fra Færøernes landsstyre om at overtage Vágar Lufthavn og driften heraf har været drøftelser mellem Færøernes landsstyre og regeringen om en overdragelse af lufthavnen samt de nærmere betingelser herfor. Drøftelserne er endnu ikke afsluttede.

I forbindelse med de nævnte drøftelser er der fra færøsk side udtrykt ønske om, at der inden overdragelsen af lufthavnen skal gennemføres moderniserings- og forbedringsarbejder. Det drejer sig om en forlængelse af start- og landingsbanen, ombygning og udbygning af lufthavnsterminalen, ny standplads for flyene samt etablering af navigationsanlæg, der kan forbedre regulariteten på flyvninger til Vágar Lufthavn. Der gennemføres i øjeblikket vurderinger om behovet herfor, omkostningerne herved samt mulige finansieringskilder.

Det kan nævnes, at Vágar Lufthavn, uanset om lufthavnen samt ansvaret for driften heraf overdrages til de færøske myndigheder, vil være underkastet tilsyn fra den danske luftfartsmyndighed, Statens Luftfartsvæsen. Skal tilsynet med lufthavnen og færøsk luftfart i øvrigt overdrages, kræver det særskilt beslutning herom efter bestemmelsen i lovforslagets § 2, stk. 2, jf. liste I, nr. 6. Se nærmere herom under pkt. 3.2.2.6.

Som følge af Færøernes beliggenhed kan den danske stat i dag siges at have et særligt ansvar for, at betingelserne for rimelige transportmuligheder til Danmark, herunder en lufthavn på Færøerne er til stede. Såfremt de færøske myndigheder overtager Vágar Lufthavn og driften heraf, vil ansvaret for disse forhold påhvile de færøske myndigheder.

Om de nærmere forhold vedrørende Vágar Lufthavn kan nævnes, at lufthavnen – der drives af Statens Luftfartsvæsen – i de senere år har givet underskud på driften. I 2004 var underskuddet på 2,6 mio. kr.

Der er ansat 29 medarbejdere på lufthavnen, heraf er 13 statstjenestemænd, 7 ansat på tjenestemandslignende vilkår og 9 ansat på overenskomst.

Herudover har Naviair ansat 7 medarbejdere på lufthavnen, der som nævnt ovenfor bl.a. varetager fly-

vesikringstjeneste. Af de 7 ansatte er 1 statstjenestemand og 6 ansat på tjenestemandslignende vilkår.

De spørgsmål om ansættelsesforholdene for personalet, der kan opstå i forbindelse med de færøske myndigheders overtagelse af Vågar Lufthavn samt ansvaret for driften heraf, behandles ikke i det foreliggende lovforslag, men derimod i et forslag til lov om visse personalemæssige spørgsmål i forbindelse med de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder, der fremsættes af finansministeren samtidig med dette lovforslag.

7. Forslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.

Det fremgår af hjemmestyreløven, at Færøernes hjemmestyre ved overtagelse af særanliggender samtidig overtager de med området forbundne udgifter. Det færøske landsstyre og regeringen er enige om, at dette også skal finde anvendelse for sager og sagsområder, som omfattes af denne lov, således at kompetence og økonomisk ansvar inden for et sagsområde også fremover følges ad, jf. herved lovforslagets § 3, stk. 2. Der er endvidere enighed om, at de færøske myndigheder samtidigt med overtagelsen af en sag eller et sagsområde overtager de statslige reale aktiver, der er direkte forbundet hermed, vederlagsfrit.

7.1. Økonomiske konsekvenser af lovforslaget

Ved færøsk overtagelse i dag af samtlige sagsområder omfattet af lovforslaget skønnes de økonomiske driftsbesparelser for staten at ville udgøre ca. 80 mio. kr. årligt.

Værdien af den danske stats reale aktiver på Færøerne, som er direkte tilknyttet disse sagsområder, er vurderet til at udgøre ca. 110 mio. kr., jf. bilag 3. Forslaget indebærer, at disse værdier uden videre og vederlagsfrit overtages af de færøske myndigheder i forbindelse med det enkelte sagsområdes overtagelse.

Værdien af den danske stats reale aktiver på Færøerne, der ikke er direkte tilknyttet sagsområderne (tjenesteboliger etc.), skønnes at udgøre ca. 16 mio. kr., jf. bilag 4. Disse reale aktiver overgår ikke til de færøske myndigheder i forbindelse med overtagelsen af de enkelte sagsområder. Regeringen vil i forbindelse med de færøske myndigheders overtagelse af de enkelte sagsområder, hvor disse reale aktiver realiseres, søge provenuet tillagt Dansk-Færøsk Kulturfond. Salget af disse reale aktiver og provenuernes indskud i Dansk-Færøsk Kulturfond vil blive forelagt Folketingets Finansudvalg efter reglerne i Finansministeriets budgetvejledning.

Opgjort på de væsentligste udgiftsområder på den danske finanslov skønnes færøsk overtagelse på nuværende tidspunkt at ville indebære følgende:

Mio. kr. (2005-priser)	Årlig driftsbesparelse	Værdi af reale aktiver direkte tilknyttet sagsområdet	Værdien af reale aktiver der ikke er direkte tilknyttet sagsområdet
Politi og anklagemyndighed	55,0	103,0	13,5
Luftfart	0,8	-	-
Retsvæsenet	6,5	4,8	1,8
Kriminalforsorgen	7,6	13,0	-
Folkekirken	5,6	-	-
Meteorologisk område	4,8	5,1	-
Farvandsvæsenet	2,6	-	0,7
Person, familie og arveretten	1,5	-	1,0
Udlændingeområdet	0,5	-	-
Øvrige sagsområder	0,1	-	-

7.1.1. Særligt vedrørende de økonomiske konsekvenser i forbindelse med overtagelse af Folkekirken

Udgifter på den danske finanslov og vedrørende Fællesfonden

Udgifter til Folkekirken på Færøerne afholdes både over den danske finanslov og af Fællesfonden. Fællesfonden er Folkekirkens hovedkasse, og Fællesfondens udgifter finansieres af landskirkeskatten, der betales af Folkekirkens medlemmer i Danmark.

Udgifter vedrørende Færøerne på finansloven i 2004 er:

	Mio. kr.
Bispelønning (inkl. pensionsbidrag på 15%)	0,83
Præste- og provstelønninger (inkl. pensionsbidrag på 15%)	4,70
Tiende	0,02
I alt	5,55

Vedrørende præstelønninger bemærkes, at den danske stat afholder 40 % af udgifterne til aflønning af præster og provster bortset fra særpræster, jf. § 20, stk. 2, i Folketingslov om Folkekirken økonomi, jf. lovbekendtgørelse nr. 707 af 29. juni 2004, mens Fællesfonden afholder resten af udgifterne (60%) til aflønning af præster og provster. Udgiften til aflønning af særpræster finansieres fuldt ud af Fællesfonden.

Udgifter til pension til tjenestemandsansatte præster og provster samt til biskopper afholdes fuldt ud over den danske finanslov. Pensionsbidrag, der teknisk overføres til finanslovens § 36, indgår i opgørel-

sen af finanslovens udgifter til løn til biskopper og præster.

Der er en tjenestemandsansat biskop, 21 tjenestemandsansatte sognepræster samt en overenskomstan-sat hjælpepræst. Kirkeministeriet er ansættelsesmyndighed for præster i Folkekirken. Biskoppens løn betales fuldt ud af finansloven. Lønudgiften til 20,1 af de nævnte 21 tjenestemandsansatte præster og til hjælpepræsten afholdes i forholdet 40/60 af henholdsvis den danske finanslov og Fællesfonden. Udgiften til 0,9 af de nævnte 21 tjenestemandsansatte præster afholdes fuldt ud af Fællesfonden.

Fællesfondens udgifter i budget 2004 vedrørende Færøerne:

	Mio. kr.
Præste- og provstelønninger	5,42
Stiftsadministration, mellemkirkeligt arbejde	1,80
Udgifter – tjenesteboliger til præster, provst og biskop	1,33
Provstiudvalgsudgifter, udgifter til præster, provst m.v.	0,67
I alt	9,22

Folkekirkelige ejendomme på Færøerne

Folkekirken ejer p.t. 18 ejendomme på Færøerne. Disse ejendomme fungerer som tjenesteboliger for præster, provst og biskop.

For disse 18 boliger er den tinglyste ejer i 16 tilfælde præsteembedet, i 1 tilfælde Fællesfonden v/Kirkeministeriet og i 1 tilfælde Færøernes Kirkefond. Praxis for erhvervelse og opførelse af tjenesteboliger har gennem årene ændret sig således, at de ældste tjenesteboliger er erhvervet eller opført for dels indsamlede midler dels for midler lånt i danske stiftsmidler. Disse stiftsmiddellån har påhvilet præsteembedet, som har skullet tilbagebetale lånet. For 8 nyere boligere vedkommende er erhvervelsen eller opførelsen imidlertid finansieret ved, at Fællesfonden har betalt udgifterne.

Fællesfondens udgifter finansieres som nævnt gennem landskirkeskatten, som betales af Folkekirkens medlemmer i Danmark, jf. lov om Folkekirkens økonomi § 14, stk. 5, jf. lovbekendtgørelse nr. 707 af 29. juni 2004. Da medlemmer af Folkekirken på Færøerne således ikke har deltaget i finansieringen af Fællesfondens udgifter, skal der i forbindelse med en færøsk

overtagelse af sagsområdet »Folkekirken« finde en økonomisk opgørelse sted.

Tabellen i bilag 5 indeholder dels en oversigt over, hvilke ejendomme der er tale om, dels en oversigt over, hvordan disse er vurderet.

Forslaget indebærer, at disse værdier uden videre overtages af de færøske myndigheder i forbindelse med overtagelsen af sagsområdet folkekirken mod det færøske landsstyrets betaling af i alt 17,6 mio. kr. til Fællesfonden. Beløbet svarer til vurderingen under hensyn til bygningernes aktuelle stand, jf. bilag 5.

Stiftsmidler

De blandt stiftsmidlerne i Københavns Stift indestående kapitaler vedrørende Færøerne udbetales ved overtagelsen (opgjort pr. 25. april 2005 til 1.157.646,52 kr.) til Færøerne. Disse kapitaler hidrører fra afløsningssummer, salg m.v. af præsteembeders ejendomme og jorder på Færøerne. Kapitalerne, der tilhører præsteembeder på Færøerne, er gennem tiden blevet forrentet til fordel for Fællesfonden.

7.1.2. Særligt vedrørende de økonomiske konsekvenser i forbindelse med overdragelse af Vágar Lufthavn

En eventuel overdragelse af Vágar Lufthavn til de færøske myndigheder vil blive forelagt Folketingets Finansudvalg ved særskilt aktstykke, hvori de bevilingsmæssige vilkår og hovedindholdet af aftalerne mellem parterne fremgår.

Som det fremgår af pkt. 6.5, var der i 2004 et driftsunderskud på lufthavnen på 2,6 mio. kr.

En overdragelse af lufthavnen vil desuden indebære besparelser vedrørende udgifter til reinvesteringer og eventuelle fremtidige nyinvesteringer.

I administrativ henseende bemærkes, at ved en overdragelse af lufthavnen til de færøske myndigheder, skal lufthavnsafgifterne på Vágar Lufthavn i

medfør af luftfartslovens § 71, stk. 1, ikke længere godkendes af Folketingets Finansudvalg.

7.2. Administrative konsekvenser mv.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet. Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser og indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder mv.

Færøernes landsstyre
Grønlands Hjemmestyre
Højesteret
Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret
Domstolsstyrelsen

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Driftsbesparelser for staten ved færøske overtagelser af alle sager og sagsområder, som lovforslaget giver mulighed for, vil i alt være på ca. 80 mio. kr. årligt. Lovforslaget har ingen økonomiske konsekvenser for kommuner eller amtskommuner. Hertil kommer sparede statslige udgifter (underskuddet på 2,6 mio. kr. i 2004) på Vágar Lufthavn i.f.m. en overtagelse.	Værdien af den danske stats reale aktiver på Færøerne, som er direkte tilknyttet de sagsområder mv., der efter lovforslaget kan overtages af de færøske myndigheder, er vurderet til at udgøre 110 mio. kr. Hertil kommer værdien af statens reale aktiver vedrørende Vágar Lufthavn på 17 mio. kr.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Færøsk overtagelse af et sagsområde mv. vil betyde, at bl.a. det administrative ansvar på det pgl. sagsområde mv. overgår fra vedkommende danske myndighed til de pågældende færøske myndigheder. Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for kommuner eller amtskommuner.	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Bestemmelsen i § 1 fastlægger lovens anvendelsesområde og dermed, hvilke sager og sagsområder som

kan overgå til de færøske myndigheder på grundlag af loven.

I *stk. 1* fastslås, at loven som udgangspunkt omfatter samtlige sager og sagsområder. Dette udgangspunkt er fraveget ved *stk. 2*, som angiver en række sager og sagsområder, der ikke kan overgå til de færøske

myndigheder på grundlag af loven. Det drejer sig om statsforfatningen (nr. 1), statsborgerskab (nr. 2), Højesteret (nr. 3), udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik (nr. 4) samt valuta- og pengepolitik (nr. 5). Om afgrænsningen af disse sager og sagsområder henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 4.1. – 4.5.

Til § 2

Bestemmelsen i § 2 regulerer spørgsmålet om, på hvilket tidspunkt de sager og sagsområder, der efter lovforslagets § 1 er omfattet af loven, overgår til de færøske myndigheder.

I *stk. 1* er som lovens hovedregel fastslået, at alle sager og sagsområder, der er omfattet af loven, overgår til de færøske myndigheder, når de træffer bestemmelse herom.

Hovedreglen i *stk. 1* foreslås i *stk. 2* fraveget således, at tidspunkterne for Færøernes overtagelse af en række sager og sagsområder, der fremgår af den som bilag til loven tilføjede liste I, fastsættes af de færøske myndigheder efter forhandling med regeringen.

De sager og sagsområder, der overgår til de færøske myndigheder efter ordningen i *stk. 2* er følgende: Advokatvirksomhed (nr. 1), folkekirken (nr. 2), formueretten (nr. 3), den industrielle ejendomsret (nr. 4), kriminalforsorgen (nr. 5), luftfart (nr. 6), pas (nr. 7), person-, familie- og arveretten (nr. 8), politiet, anklagemyndigheden og de hertil knyttede dele af strafferetsplejen (nr. 9), retsplejen, herunder oprettelse af domstole (nr. 10), strafferetten (nr. 11), udlændingeområdet og grænsekontrol (nr. 12).

De færøske myndigheder vil kunne fastsætte forskellige tidspunkter for overtagelsen af de sager og sagsområder, der omfattes af *stk. 1* og 2. I det omfang flere sagsområder er anført under samme nummer på liste I, skal de pågældende sagsområder imidlertid i medfør af *stk. 3* overgå på samme tidspunkt.

Om afgrænsningen af de nævnte sager og sagsområde henvises til pkt. 3.2.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 3

Virkningen af, at en sag eller et sagsområde, der omfattes af loven, overgår til de færøske myndigheder, er reguleret i lovforslagets § 3.

I *stk. 1* er det fastslået, at de færøske myndigheder har den lovgivende og udøvende magt inden for de sager og sagsområder, der overgår efter § 2. Med de færøske myndigheder sigtes til Lagtinget og landsstyret, hvorunder den lovgivende og udøvende magt hører. Bestemmelsen i *stk. 1* svarer til ordningen efter § 4, 1. pkt., i hjemmestyreloven fra 1948. Om de færøske

myndigheders kompetence henvises i øvrigt til pkt. 3 i de almindelige bemærkninger.

Efter *stk. 2* har færøsk overtagelse af en sag eller et sagsområde endvidere den virkning, at de færøske myndigheder overtager de udgifter og reale aktiver, der er direkte forbundet med den pågældende sag mv.

Til § 4

Bestemmelsen i § 4 omhandler virkningen af, at de færøske myndigheder opretter domstole efter færøsk overtagelse af sagsområdet retsplejen mv., jf. lovforslagets § 2, *stk. 2*, nr. 10.

Det fremgår af den foreslåede bestemmelse, at domstole, der er oprettet af de færøske myndigheder, har den dømmende magt på Færøerne med hensyn til samtlige sager og sagsområder. Heraf følger, at disse domstole både vil have den dømmende magt med hensyn til sager og sagsområder, som henhører under de danske myndigheder, og med hensyn til sager og sagsområder, som er overgået til de færøske myndigheder.

Som omtalt i pkt. 6.1 i de almindelige bemærkninger vil der inden de færøske myndigheders oprettelse af domstole – og dermed inden en eventuel overtagelse af retsplejen – skulle gennemføres lovgivning om bl.a., hvilke afgørelser truffet af en domstol oprettet af de færøske myndigheder der skal kunne indbringes for Højesteret. Det vil være et anliggende for de danske myndigheder at lovgive herom.

Der henvises i øvrigt om bestemmelsen i § 4 til pkt. 6.1 i de almindelige bemærkninger om oprettelsen af et færøsk domstolssystem.

Til § 5

I § 5 er det fastsat, at en række nærmere opregnede bestemmelser i hjemmestyreloven fra 1948 finder tilsvarende anvendelse i forhold til sager og sagsområder, der er omfattet af denne lov. Det drejer sig om bestemmelserne § 2, 4. pkt., § 5, § 6, § 10, *stk. 2*, 2. pkt., og § 13.

Bestemmelsens *stk. 1*, har den betydning, at de færøske myndigheders kompetence også med hensyn til sager og sagsområder, der overgår til de færøske myndigheder på grundlag af det foreliggende lovforslag, vil være reguleret af de relevante bestemmelser i hjemmestyreloven fra 1948. Hertil kommer, at de færøske myndigheder vil være forpligtede til at overtage et sagsområde, der omfattes af lovforslagets § 2, *stk. 1*, hvis rigsmyndighederne fremsætter anmodning herom, jf. *stk. 2*.

Om det nærmere indhold af hjemmestyrelovens § 2, 4. pkt., § 5, § 6, § 10, *stk. 2*, 2. pkt., og § 13 henvises til pkt. 5.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 6

Med bestemmelsen i § 6 skabes grundlaget for, at de færøske myndigheder efter aftale med de danske myndigheder kan overtage Vágar Lufthavn samt ansvaret for driften heraf.

Ved en overdragelse af Vágar Lufthavn til de færøske myndigheder overdrages statens ejendom, dvs. lufthavnsterminal, banelegeme, tekniske installationer, kontroltårn, værkstedsfaciliteter samt bygninger og løsøre i øvrigt, herunder diverse udstyr og biler, der i dag ejes af den danske stat (Statens Luftfartsvæsen). Der vil blive redegjort nærmere for værdien heraf i de almindelige bemærkninger til det aktstykke, som er omtalt i pkt. 7.1.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det areal, som lufthavnen er beliggende på, ejes af de færøske myndigheder og er stillet vederlagsfrit til rådighed for den danske stat.

Ved en overtagelse af lufthavnen skal de færøske myndigheder overtage samtlige statens rettigheder og forpligtelser vedrørende Vágar Lufthavn. De færøske myndigheder skal således fuldt ud respektere alle vilkår i kontrakter mv., som er indgået af staten i relation til Vágar Lufthavn, ligesom de færøske myndigheder indtræder i samtlige statens rettigheder på området. Dette indebærer også, at den danske stat ikke længere har et ansvar for opretholdelse af en lufthavn på Færøerne, jf. pkt. 6.5 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

For så vidt angår driften af lufthavnen vil det fulde ansvar herfor, inklusive det økonomiske ansvar, skulle overgå til de færøske myndigheder.

De spørgsmål om ansættelsesforholdene for personalet, der kan opstå i forbindelse med de færøske myndigheders overtagelse af Vágar Lufthavn samt ansvaret for driften heraf, behandles ikke i det foreliggende lovforslag, men derimod i et forslag til lov om visse personalemæssige spørgsmål i forbindelse med de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder, der fremsættes af finansministeren samtidig med dette lovforslag.

Til § 7

Lovens ikrafttræden er reguleret i § 7. Det er heri fastsat, at loven træder i kraft den 29. juli 2005.

Til § 8

Der er tale om en overgangsbestemmelse, som fastlægger, hvilken myndighed der skal behandle konkre-

te sager, som ikke måtte være afsluttede på tidspunktet for et sagsområdes overgang til de færøske myndigheder.

Det foreslås i *stk. 1*, at konkrete sager, som på tidspunktet for et sagsområdes overgang til de færøske myndigheder er under behandling af en dansk myndighed, som udgangspunkt færdigbehandles af vedkommende færøske myndighed.

Den foreslåede ordning i *stk. 1* skal ses i lyset af, at der efter et sagsområdes overgang til de færøske myndigheder i en række tilfælde ikke længere vil være danske myndigheder til at færdigbehandle de omhandlede sager. Efter færøsk overtagelse af f.eks. politiet vil der således ikke på Færøerne være en dansk politimyndighed, der ville kunne færdigbehandle uafsluttede sager.

Bestemmelsen omfatter både konkrete sager ved danske forvaltningsmyndigheder og ved domstolene.

Det er i *stk. 2* foreslået, at vedkommende danske myndighed i særlige tilfælde og efter aftale med vedkommende færøske myndighed kan bestemme, at visse nærmere bestemte sager skal færdigbehandles af vedkommende danske myndighed.

Baggrunden for, at der med forslaget til *stk. 2* åbnes mulighed for at fravige den almindelige ordning som foreslået i *stk. 1*, er, at der vil kunne forekomme tilfælde, hvor det kan være hensigtsmæssigt at lade danske myndigheder afslutte behandlingen af verserende sager. Det vil f.eks. kunne gælde i forhold til uafsluttede ankesager ved domstolene.

Det bemærkes, at de danske myndigheders afgørelser af de omhandlede sager i givet fald vil skulle træffes på grundlag af de materielle regler, der gælder på afgørelsestidspunktet. Da de færøske myndigheder efter overtagelsen af det pågældende sagsområde vil have den lovgivende og udøvende magt på området og derfor vil kunne gennemføre ændringer af de relevante materielle regler, vil der være behov for at holde de pågældende danske myndigheder orienteret om eventuelle ændringer i det materielle retsgrundlag. Ansvaret for denne orientering påhviler vedkommende færøske myndighed.

Der vil efter *stk. 2* også i fornødent omfang kunne fastsættes nærmere regler om, hvad der skal gælde med hensyn til bl.a. behandlingen af klager over afgørelser truffet af danske myndigheder samt begæring om genoptagelse af sager, der er blevet behandlet af danske myndigheder på et sagsområde, der efterfølgende er overtaget af de færøske myndigheder.

NOTAT

om

grænserne for overladelse af sager og sagsområder til de færøske myndigheder af hensyn til rigsheden og særlige bestemmelser i grundloven

1. Indledning

Det færøske landsstyre har tilkendegivet overfor regeringen, at de færøske myndigheder ønsker at overtage yderligere sager og sagsområder med hertil knyttet økonomisk ansvar. På den baggrund har det færøske landsstyre og regeringen i fællesskab udarbejdet forslag til lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder.

Formålet med lovforslaget er at etablere et retligt grundlag, der vil medføre, at de færøske myndigheder vil kunne overtage den lovgivende og udøvende magt på Færøerne inden for samtlige sager og sagsområder, medmindre hensynet til rigsheden eller særlige bestemmelser i grundloven udelukker en sådan overtagelse.

Regeringen har derfor i forbindelse med udarbejdelsen af lovforslaget overvejet, i hvilket omfang hensynet til rigsheden eller særlige bestemmelser i grundloven efter regeringens opfattelse kan antages at sætte grænser for adgangen til at overføre yderligere sager og sagsområder til de færøske myndigheder.

Da spørgsmålet er af principiel og afgørende betydning for fastlæggelsen af de meget vidtgående rammer for de færøske myndigheders kompetence, som lovforslaget vil medføre, er der i det følgende en udførlig gengivelse af regeringens overvejelser herom.

2. Kort om lovforslagets ordning

Lovforslaget omfatter efter § 1, stk. 1, som udgangspunkt samtlige sager og sagsområder. For disse sager mv. gælder efter lovforslagets § 2, stk. 1, at de overgår til de færøske myndigheder på tidspunkter, der fastsættes af de færøske myndigheder. For visse sagsområder mv., der er nærmere opregnede på den som bilag til loven tilføje liste I, er det dog i lovforslagets § 2, stk. 2, fastsat, at de overgår på tidspunkter, der fastsæt-

tes af de færøske myndigheder efter forhandling med de danske myndigheder.

Udgangspunktet om, at lovforslaget omfatter samtlige sager og sagsområder, er fraveget ved forslagets § 1, stk. 2.

I lovforslagets § 1, stk. 2, er der opregnet en række sager og sagsområder, der ikke omfattes af loven. Baggrunden for, at disse sager mv. ikke omfattes af loven, er, at hensynet til rigsheden og særlige bestemmelser i grundloven efter regeringens opfattelse udelukker, at de færøske myndigheder kan overtage de pågældende sager mv. Det drejer sig om følgende sager og sagsområder:

- Statsforfatningen
- Statsborgerskab
- Højesteret
- Udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik
- Valuta- og pengepolitik

3. Hensynet til rigsheden og særlige bestemmelser i grundloven

3.1. Indledning

Nedenfor i pkt. 3.2-3.4 vurderes det, i hvilket omfang hensynet til rigsheden samt en række grundlovsbestemmelser om visse, nærmere angivne anliggender, sætter retlige grænser for, hvilke sager mv. der kan overlades til de færøske myndigheder.

Herefter vurderes det i pkt. 3.5, hvilken betydning bestemmelsen i grundlovens § 3, 1. pkt., hvorefter den lovgivende magt er hos regeringen (kongen) og Folketinget i forening, kan have for det rejste spørgsmål.

En sammenfatning af regeringens vurdering er gengivet i pkt. 3.6.

3.2. Udtrykket »rigsheden«

Grundloven anvender ikke udtrykket rigsheden (eller rigsfællesskabet). Der findes heller

ikke nogen grundlovsbestemmelse, der udtrykkeligt fastsætter, i hvilket omfang det – uden at ændre grundloven – er muligt at overlade de danske myndigheders kompetence til hjemmestyremyndigheder inden for riget.

Det fremgår af grundlovens § 1, at »[D]enne grundlov gælder for alle dele af Danmarks Rige«. Denne bestemmelse om forfatningsretlig enhed blev indsat ved grundlovsrevisionen i 1953. Ifølge forarbejderne skete det med henblik på at ændre Grønlands statsretlige stilling fra koloni til en ligestillet del af riget. Forarbejderne til grundlovens § 1 indeholder i øvrigt ikke nærmere oplysninger om bestemmelsens rækkevidde, herunder i forhold til Færøerne og den færøske hjemmestyreordning.

Udtrykket rigsenheden er benyttet i hjemmestyrelovene for Færøerne og Grønland. I § 1 i loven om Færøernes hjemmestyre er det således bestemt, at det færøske folk inden for rigsenheden overtager ordningen og styrelsen af færøske særanliggender som angivet i loven. Tilsvarende hedder det i § 1, stk. 1, i loven om Grønlands hjemmestyre, at hjemmestyret »varetager inden for rigsenhedens rammer grønlandske anliggender efter reglerne i denne lov«.

I bemærkningerne til lovforslaget om Grønlands Hjemmestyre (Folketingstidende 1978-79, Tillæg A, sp. 331 ff.) er det om betydningen af udtrykket rigsenheden bl.a. anført, at kun sagsområder, der alene vedrører Grønland, men ikke angår riget som helhed eller andre dele af riget, kan overgå til hjemmestyret, samt at kun en del af rigsmyndighedernes kompetence kan overføres til hjemmestyret. Det hedder herefter i bemærkningerne bl.a., at rigsenheden medfører, at visse sagsområder som f.eks. udenrigs-, sikkerheds- og valutapolitik efter deres art ikke vil kunne overføres til hjemmestyret, ligesom der ikke vil kunne ske en ubegrænset overførsel af sagsområder til hjemmestyret. Desuden er det anført, at rigsenheden indebærer, at hjemmestyret under udøvelsen af sine beføjelser skal respektere rigets traktatmæssige forpligtelser samt de fundamentale retsprincipper, der er fælles for riget.

Den grønlandske hjemmestyrelov fra 1978 byggede på Betænkning nr. 837/1978 om Hjemmestyre i Grønland. Heri opregnede den grønlandske hjemmestyrekommission de områder, hvor kompetencen måtte anses for at ligge hos rigsmyndighederne uden at kunne henlægges til

hjemmestyret. Ifølge betænkningen drejede det sig navnlig om områder som statsforfatningen (herunder bl.a. de øverste statsmyndigheder, valgret og valgbarhed til Folketinget, retsplejen, frihedsrettighederne), forholdet til udlandet (herunder indgåelse af traktater), rigets finanser (herunder Nationalbanken og dens funktioner, finans-, penge- og valutapolitik), forsvar, strafferetspleje og fængselsvæsen, samt om de almindelige principper for person-, familie- og arveret samt formueret. Der henvises til betænkning om hjemmestyre i Grønland, Bind 1, side 23. Desuden kan der henvises til Statsministeriets (nu ophævede) cirkulære nr. 13 af 6. februar 1989 om sager vedrørende Grønland.

Uanset det, der er anført i betænkningen om den grønlandske hjemmestyreordning og i det nævnte cirkulære, har Justitsministeriet senere i et notat fra 1997 antaget, at grundloven ikke er til hinder for, at regeludstedende kompetence vedrørende retsplejen og kriminalforsorgen vil kunne overføres til det grønlandske hjemmestyre.

3.3. Den danske regerings opfattelse af rigsenhedens betydning

Som nævnt anvender grundloven ikke udtrykket rigsenheden (eller rigsfællesskabet). Det er imidlertid bl.a. i den grønlandske hjemmestyrebetænkning fra 1978 (se ovenfor) antaget, at rigsenheden betyder, at der til Grønlands hjemmestyre alene kan overlades anliggender, der angår grønlandske forhold.

I overensstemmelse hermed må det efter regeringens opfattelse antages, at hensynet til rigsenheden (rigsfællesskabet) indebærer, at der til de færøske myndigheder alene kan overlades anliggender, der vedrører færøske forhold. Den samme antagelse må anses for forudsat i den statsretlige litteratur om spørgsmålet.

Heri ligger to forhold:

- 1) Til de færøske myndigheder kan der - af hensyn til rigsenheden - alene overføres anliggender, der er geografisk begrænset til at angå Færøerne. Det betyder f.eks., at de færøske myndigheder ikke vil kunne få kompetence til at udstede regler, der skal gælde i riget som helhed.
- 2) Selv med den nævnte geografiske begrænsning, er der anliggender, der må anses for at vedrøre riget som helhed, således at de - af hensyn til rigsenheden - ikke kan overføres

til de færøske myndigheder, men må reguleres af rigsmyndighederne.

Den under 1) anførte begrænsning har ikke givet anledning til tvivl i den statsretlige litteratur.

Det er derimod omtvistet, hvilke anliggender der er af en sådan karakter, at den under 2) anførte begrænsning fører til, at de pågældende anliggender ikke kan overlades til de færøske myndigheder. Det har således bl.a. været drøftet, om samtlige de begrænsninger i adgangen til at overføre nærmere angivne anliggender til hjemmestyret, der er opstillet i den grønlandske hjemmestyrebetænkning fra 1978, kan udledes af grundloven, eller om der i stedet til dels har været tale om politiske forestillinger om begrebet rigsenheden.

3.4. Nærmere om enkelte sager og sagsområder

På baggrund af det, der er anført ovenfor, er der i det følgende en gennemgang af de sager og sagsområder, hvor det efter regeringens vurdering må antages, at hensynet til rigsenheden har betydning for adgangen til at overføre yderligere kompetence til de færøske myndigheder. Der er således tale om anliggender, der reelt vedrører riget som helhed eller har en sådan sammenhæng med hele rigets forhold, at det ikke lader sig udskille, jf. den under 2) anførte begrænsning.

I den følgende gennemgang er det endvidere anført, at adgangen til at overlade beføjelser til de færøske myndigheder for visse anliggendes vedkommende kan være begrænset som følge af grundlovens særlige regler om de pågældende anliggender.

3.4.1. Statsforfatningen

Hensynet til rigsenheden og grundlovens bestemmelser om de øverste statsmyndigheder indebærer efter regeringens opfattelse, at statsforfatningsretlige anliggender ikke kan overlades til de færøske myndigheder.

Grundloven vil således bl.a. være til hinder for at overlade til de færøske myndigheder at varetage spørgsmål om kongehusets forhold.

Heller ikke bl.a. sager og sagsområder, der angår Folketingets virke eller den danske regerings førelse i sager vedrørende Færøerne, herunder f.eks. spørgsmål om danske ministres retlige an-

svar, vil kunne overgå fra de danske myndigheder til de færøske myndigheder.

Det samme gælder med hensyn til valg til Folketinget. Hensynet til rigsenheden samt grundlovens bestemmelser om valg til Folketinget må således antages at indebære, at det ikke kan overlades til de færøske myndigheder at fastsætte regler m.v. om valg af de 2 færøske folketingsmedlemmer, herunder regler om valgret og valgbarehed.

Grundlovens §§ 45-47 omhandler statens finanser, der ifølge sagens natur er et rigsanliggende. Alle spørgsmål om statens indtægter og udgifter hører således under rigsmyndighedernes kompetence uden mulighed for at overlade dele af kompetencen til de færøske myndigheder.

Som yderligere eksempel på et område, der falder inden for statsforfatningen, kan nævnes kundgørelse af love (samt anordninger og bekendtgørelser), der er udstedt af rigsmyndighederne, jf. grundlovens § 22, hvorefter kongen (regeringen) kundgør disse love. Spørgsmål om kundgørelse på Færøerne af rigslove m.v. kan derfor ikke overdrages til de færøske myndigheder.

Hensynet til rigsenheden indebærer efter regeringens opfattelse også, at spørgsmål om rigssymbolerne – der selvsagt er fælles for hele riget – hører under de danske myndigheder uden mulighed for at overlade kompetence til de færøske myndigheder inden for riget.

Det må derfor anses for et rigsanliggende at varetage regeludstedelse og administration med hensyn til anvendelse af rigsflaget, rigsvåben m.v. på Færøerne.

Visse spørgsmål om flag er i øvrigt reguleret i hjemmestyrelovens § 12. Ifølge denne bestemmelse anerkendes et særlig færøsk flag, om hvis anvendelse på Færøerne det er op til de færøske myndigheder at fastsætte nærmere regler. Det fremgår desuden af bestemmelsen, at rigsmyndighederne på Færøerne anvender rigsflaget (Dannebrog) også for skibes vedkommende. Private på Færøerne har efter bestemmelsen ret til at anvende rigsflaget på land.

Heller ikke spørgsmål om anvendelse af sproget dansk vil efter regeringens opfattelse kunne overlades til de færøske myndigheder. Det følger således bl.a. af rigsenheden, at borgerne ikke i visse dele af riget kan afskæres fra at anvende sproget dansk i offentlige forhold.

3.4.2. Statsborgerskab

Besiddelse af dansk statsborgerskab har en række retsvirkninger, der gælder over alt i riget (f.eks. valgret til Folketinget, jf. grundlovens § 29).

Desuden fremgår det af den særlige kompetencebestemmelse i grundlovens § 44, at meddelelse af dansk statsborgerskab til udlændinge (naturalisation) sker ved lov.

På den baggrund finder regeringen, at det ikke kan overlades til de færøske myndigheder at varetage spørgsmål, der vedrører opnåelse eller fortabelse af dansk statsborgerskab.

3.4.3. Højesteret

Efter regeringens opfattelse er grundloven ikke til hinder for, at det overlades til de færøske myndigheder at regulere retsplejen på Færøerne, herunder at oprette selvstændige domstole på Færøerne, jf. lovens liste I, nr. 10, og pkt. 6.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Reguleringen af retsplejen vil naturligvis skulle udøves inden for grundlovens rammer. Det gælder f.eks. kravet om medvirken af nævninger og lægdommere inden for strafferetsplejen, jf. grundlovens § 65, stk. 2, samt de krav, der efter grundloven gælder med hensyn til domstolenes uafhængighed.

Hertil kommer, at grundloven indeholder en forudsætning om, at riget har én fælles, øverste domstol (Højesteret). En tilsvarende forudsætning kan siges at følge af et hensyn til rigsenheden.

Det indebærer for det første, at den samlede ordning for behandling af færøske retssager må indrettes på en sådan måde, at visse sager kan indbringes for Højesteret, jf. herved lovforslagets § 4 samt pkt. 4.3 og pkt. 6.1 i lovforslaget almindelige bemærkninger.

For det andet indebærer forudsætningen om én fælles, øverste domstol efter regeringens opfattelse, at det ikke kan overlades til de færøske myndigheder at udøve beføjelser, der angår Højesterets organisation m.v., herunder at udforme processuelle regler for færøske sager, der føres i Højesteret, eller regler om, hvilke sager der kan indbringes for Højesteret.

Det vil for det tredje ikke kunne overlades til de færøske myndigheder at regulere spørgsmål med tilknytning til Højesterets judicielle virksomhed. Det vil heller ikke kunne overlades til de færøske myndigheder at træffe beslutning

om, at der skal ske genoptagelse af en sag, hvori Højesteret har afsagt dom.

3.4.4. Udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik

Efter grundlovens § 19 handler kongen (regeringen) på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Heri ligger, at enkelte dele af riget efter grundloven ikke har eller ville kunne tillægges selvstændig kompetence i disse anliggender. Det ville derfor forudsætte en grundlovsændring, hvis Færøerne statsretligt skulle have adgang til på egne vegne at handle på dette område.

Spørgsmålet er herefter, om der forfatningsretligt set er mulighed for, at Færøerne kan handle på rigets vegne i en række mellemfolkelige anliggender. Herom bemærkes følgende:

De færøske myndigheder vil ved at handle på rigets vegne binde hele riget, således at dispositioner på det udenrigspolitiske område som udgangspunkt vil berøre rigets generelle udenrigspolitiske forhold. Eventuelle spørgsmål om folkeretligt ansvar for manglende overholdelse af en aftale indgået af Færøerne vil derfor inddrage rigsmyndighederne.

Herved adskiller udenrigspolitik sig afgørende fra tilfælde, hvor de færøske myndigheder har regeludstedende og udøvende myndighed, idet disse beføjelser kun giver adgang til at fastsætte regler m.v. med virkning på Færøerne. Betingelsen om, at der til de færøske myndigheder kun kan overlades anliggender, der alene vedrører Færøernes forhold, vil derfor aldrig kunne være (fuldt ud) opfyldt for så vidt angår mellemfolkelige anliggender.

Det er derfor regeringens opfattelse, at grundloven vil være til hinder for en egentlig overladelse af beføjelser til de færøske myndigheder til at handle i mellemfolkelige anliggender omfattet af grundlovens § 19, stk. 1. Som en konsekvens heraf må det desuden antages, at det ikke vil være muligt at overlade regeludstedende kompetence på det udenrigspolitiske område til de færøske myndigheder – det vil sige bl.a. udstedelse af regler om udenrigstjenestens forhold.

Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at det er udelukket at gennemføre en ordning, hvor landsstyret får fuldmagt til at handle på rigets vegne i visse udenrigspolitiske anliggender. I den forbindelse kan der henvises til, at regeringen har tilkendegivet overfor Færøerne og Grønland, at regeringen er indstillet på at drøfte en

ordning, hvorefter det færøske og det grønlandske landsstyre får adgang til at handle på rigets vegne i sådanne mellemfolkelige anliggender, der alene angår Færøerne henholdsvis Grønland.

I den statsretlige litteratur er det - på linie med den grønlandske hjemmestyrebetænkning fra 1978 - gjort gældende, at forsvars- og sikkerhedspolitiske anliggender ikke kan overlades til de færøske myndigheder.

Denne opfattelse må antages at bygge på, at disse anliggender efter deres karakter nødvendigvis vedrører hele riget bl.a. på den måde, at riget bør have ét samlet forsvar, der er undergivet fælles ledelse.

Hertil kommer, at grundlovens § 19 indeholder en forudsætning om, at det er kongen (regeringen), der træffer beslutning (med Folketingets samtykke) om anvendelse af militære midler over for andre stater.

På den anførte baggrund må det efter regeringens opfattelse antages, at hensynet til rigsenheden og grundlovens § 19 er til hinder for, at det overlades til de færøske myndigheder at udøve beføjelser i forsvars- og sikkerhedspolitiske anliggender.

Det vil derfor også fremover være rigsmyndighederne, som råder over de militære anlæg m.v. på Færøerne. Det vil endvidere også være rigsmyndighederne, der har kompetencen vedrørende den militære retsplejelov og straffelov.

3.4.5. Valuta- og pengepolitik

Valutapolitik drejer sig om valg af valuta og målsætningen for dens værdi i forhold til andre valutaer, f.eks. i form af et bånd eller anden tilknytning til andre valutaer, flydning over for andre valutaer eller andre valutapolitiske systemer. Pengepolitik angår pengeforholdene og har overordnet til opgave at fastholde pengenes købekraft, jf. herved nationalbanklovens § 1, hvorefter Nationalbanken har til opgave i overensstemmelse med loven og de i henhold til loven udfærdigede forskrifter at opretholde et sikkert pengevæsen i riget samt at lette og regulere pengeomsætning og kreditgivning.

Efter regeringens opfattelse kan det ikke antages, at grundlovens § 26 om kongens ret til at slå mønt i sig selv ville være til hinder for, at sagsområdet valuta- og pengepolitik kan overgå til de færøske myndigheder.

Spørgsmålet er herefter, om hensynet til rigsenheden (rigsfællesskabet) udelukker, at valuta-

og pengepolitik overgår til de færøske myndigheder.

Indledningsvis bemærkes i den forbindelse, at grundloven i givet fald ikke ville være til hinder for en ordning, hvorefter der i de enkelte dele af rigsfællesskabet gælder forskellige regler inden for valuta- og pengepolitik – herunder f.eks. således, at der ville gælde forskellige valutaer. Det bemærkes også, at regeringen ikke har grundlag for at antage, at en overladelse af sagsområdet valuta- og pengepolitik til de færøske myndigheder ville få omfattende økonomiske konsekvenser for det samlede rigsfællesskab.

Imidlertid kan disse forhold efter regeringens opfattelse ikke være afgørende for, om sagsområdet valuta- og pengepolitik kan overgå til de færøske myndigheder.

I vurderingen af dette spørgsmål må der således lægges vægt på, at valuta- og pengepolitik omfatter forhold, der vedrører de helt grundlæggende forudsætninger for enhver økonomisk virksomhed i et samfund, herunder bl.a. spørgsmål om, hvilken værdi en valuta skal have, og hvilket udbud (mængde) der skal være af den pågældende valuta.

Det taler efter regeringens opfattelse for, at kompetencen til at fastlægge valuta- og pengepolitikken inden for et rigsfællesskab ikke kan overgå fra rigsmyndighederne til andre lokale – herunder de stedlige færøske – myndigheder.

I overensstemmelse hermed er valuta- og pengepolitik nævnt i den grønlandske hjemmestyrebetænkning som et anliggende, der ikke kan overføres til det grønlandske hjemmestyre, jf. herved også pkt. 5 i Statsministeriets (nu ophævede) cirkulære nr. 13 af 6. februar 1989, hvor »Rigets finanser, Nationalbanken, seddeludstedelse, mønt (...) og valuta« er nævnt som sagsområder, der som følge af rigsenheden ikke ville kunne overgå til det grønlandske hjemmestyre.

I den forfatningsretlige litteratur giver Frederik Harhoff formentlig udtryk for samme opfattelse, jf. Frederik Harhoff, Rigsfællesskabet (1993), side 491 f. Samtidig med, at forfatteren afviser, at grundloven skulle være til hinder for at overlade samtlige de anliggender, der i den grønlandske hjemmestyrebetænkning betegnes som rigsanliggender, til et hjemmestyre, synes forfatteren således med en henvisning til pkt. 5 i Statsministeriets cirkulære fra 1989 at være enig i, at valuta- og pengepolitik må være et rigsanliggende. Frederik Harhoff tilføjer i den forbin-

delse, at der er tale om et område, hvor kompetencen i føderale stater typisk er henlagt eksklusivt under de føderale myndigheder.

På den anførte baggrund er det regeringens opfattelse, at valuta- og pengepolitik må anses for et anliggende, der som følge af rigsheden ikke kan overføres til de færøske myndigheder.

3.5. Betydningen af grundlovens § 3, 1. pkt.

Ovenfor er der peget på, at hensynet til rigsheden og en række særlige bestemmelser i grundloven indebærer, at visse, nærmere angivne anliggender ikke kan overlades til de færøske myndigheder.

I tilknytning hertil kan rejses det spørgsmål, om bestemmelsen i grundlovens § 3, 1. pkt., hvorefter den lovgivende magt er hos regeringen (kongen) og Folketinget, herudover kan antages at sætte grænser for, i hvilket omfang det er muligt at overlade yderligere regeludstedende (lovgivende) kompetence til de færøsk myndigheder. Herom bemærkes følgende:

Det er fast antaget, at lovgivningsmagten kan overlade (delegere) sin kompetence. Bestemmelsen i grundlovens § 3, 1. pkt., antages imidlertid at være til hinder for en i saglig henseende ubegrænset delegation til forvaltningen. Endvidere antages det i den statsretlige litteratur om delegation af rigsmyndighedernes lovgivningskompetence, at der ikke kan delegeres i et omfang, der er afgrænset til, men udtømmende dækker et bestemt sagsområde.

Samtidig er det med den gældende færøske - og grønlandske - hjemmestyrelov antaget, at grundlovens § 3, 1. pkt., ikke er til hinder for, at de færøske myndigheder bliver tillagt regeludstedende kompetence inden for nogle rummeligt angivne rammer. I overensstemmelse hermed må udtalelserne i den statsretlige litteratur om mulighederne for delegation af lovgivningskompetence anses for først og fremmest at tage sigte på tilfælde, hvor det overlades til den statslige forvaltning at udfærdige regler.

Til forskel fra sidstnævnte tilfælde, hvor der sker delegation til den statslige forvaltning, indebærer overladelser af regeludstedende kompetence til de færøske myndigheder alene, at de på-

gældende myndigheder opnår adgang til at udstede regler med virkning for en mindre, afgrænset del af riget - nemlig Færøerne. Dette taler for en antagelse om, at de begrænsninger, der gælder for at delegere til den statslige forvaltning, ikke umiddelbart kan overføres til tilfælde, hvor der er tale om overladelser af beføjelser til de færøske myndigheder.

Hertil kommer, at Færøerne i national, historisk og geografisk henseende indtager en særlig stilling i riget. Også de særlige færøske forhold kan derfor anføres til støtte for, at der er en meget omfattende adgang til at overlade regeludstedende kompetence på Færøerne til de færøske myndigheder.

Heroverfor står, at der efter grundlovens § 28 skal være to medlemmer i Folketinget, der er valgt på Færøerne. Heri kan siges at ligge en forudsætning om, at der inden for riget må være en række anliggender vedrørende Færøerne, der varetages af rigsmyndighederne, herunder Folketinget. Denne - i øvrigt vage og ubestemte - forudsætning kan imidlertid anses for opfyldt i kraft af de ovenfor under pkt. 3.2-3.4 nævnte forfatningsretlige begrænsninger i adgangen til at overføre beføjelser, der i dag tilkommer de danske myndigheder, herunder Folketinget, til de færøske myndigheder:

På den anførte baggrund finder regeringen ikke, at grundlovens § 3, 1. pkt., i sig selv sætter yderligere grænser for adgangen til at overlade regeludstedende kompetence til de færøske myndigheder.

3.6. Sammenfatning

Sammenfattende er det regeringens opfattelse, at det efter grundloven er muligt at overlade al lovgivende og administrativ kompetence på Færøerne til de færøske myndigheder bortset fra anliggender, hvor begrænsninger i adgangen til at overlade beføjelser antages at følge af hensynet til rigsheden eller af særlige bestemmelser i grundloven om det enkelte anliggende.

Begrænsningerne omfatter følgende anliggender: statsforfatningen, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik.

Færøske særanliggender

Liste A.

Følgende områder betegnes som særanliggender, således at de straks overgår til det færøske selvstyre eller senere overføres til dette efter begæring fra Lagtinget eller regeringen.

[Hjemmestyrelovens § 2]

Pkt.	Bestemmelse	Status for overtagelse
1.	Færøernes egen styrelsesordning inden for de ved nyordningen angivne rammer. Herunder falder – inden for de nævnte rammer – bestemmelser om lagtinget, lov om valg til dette, det administrative styre, lagtingslovenes tilblivelse, vedtagelse og stadfæstelse og deres bekendtgørelse, egne tjenestemænds ansættelse, afskedigelse, tjenestevilkår, lønning og pensionering.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
2.	Kommunale forhold. Herunder falder kommunernes styre, tilsynet med dem, kommunale skatter.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
3.	Bygnings- og brandvæsen, byplaner, boligspørgsmål, lejespørgsmål, folkeregister.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
4.	Sundhedsvæsen, lægevæsen, jordmodervæsen, hospitalsvæsen, apotekervæsen. Herunder falder embedslægerne, kvaksalverlovgivning, bekæmpelse af tuberkulose og andre smitsomme sygdomme, sindssygeværnet, vaccination.	Apotekervæsenet og sundhedsvedtægterne (miljøsager) er overtaget som særanliggender. <i>Resten af sundhedsområderne er fortsat fællesanliggender, idet hjemmestyret dog i medfør af hjemmestyrelovens § 9 i henhold til rammelove vedtaget af Folketinget har overtaget den lovgivende og administrativ myndighed på områderne med bloktilskud.</i>
5.	Den offentlige forsorg. Særforsorg. Folkeforsikring. Lovpligtig Ulykkesforsikring. Arbejdere, arbejdsforhold, lærlinge, medhjælpere, ferie.	Den offentlige forsorg, lovpligtig ulykkesforsikring, arbejdere, arbejdsforhold, lærlinge, medhjælpere og ferie er overtaget som særanliggender. <i>Særforsorgen og folkeforsikring er fortsat fællesanliggender, idet hjemmestyret dog i medfør af hjemmestyrelovens § 9 i henhold til rammelove vedtaget af Folketinget har overtaget den lovgivende og administrativ myndighed på områderne med bloktilskud.</i>

Bilag til f. t. l. vedr. færøske myndigheders overtagelse af sager m.v.

6.	Direkte og indirekte skatter. Herunder falder også stempelafgift, afgift af totalisatorspil, afgift af særligt færøsk lotteri, medens afgifter for ekspedition, som skifteafgifter, retssportler, tinglysningsafgifter tilfalder den, der bekoster vedkommende institution.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
7.	Bevillingsret og i det hele dispositionsret over alle egne indtægter. Ordningen af regnskabsføring, revision og decision med hensyn til egne indtægter og udgifter.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
8.	Godkendelse af havneafgifter.	Sagsområdet er overtaget som særanliggende.
9.	Skolevæsenet. Herunder falder både folkeskolen, eksamensskoler og kursus, læreruddannelse, folkehøjskoler, efterskoler, ungdoms- og aftenskoler, husholdningsskoler og fagskoler som handelsskoler, tekniske skoler, navigationsskoler o.s.v.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
10.	Arkiver, biblioteker, museer. Herfra undtages statens arkivsager, forbeholdtages om pligtaflevering til Det kgl. Bibliotek.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
11.	Bygningsfredning, naturfredning.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
12.	Havne, kystsikring, kanaler, vandkraftanlæg, trafikvæsen, herunder veje, jernbaner, sporveje, færgevæsen, omnibus- og fragtkørsel. Motor- og færdselsforhold. Stedligt post- og telegraf- og telefonvæsen. Elektriske anlæg.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
13.	Landbo- og landvæsensforhold. Herunder almindelig landbolovgivning, fæste, forpagtning, udstykning, udskiftning, husmandsbrug, planteavl, husdyravlen, havebrug, landbrugets bierhverv, grundforbedring, skovvæsen. Veterinærvæsenet. Bekæmpelse af skadedyr. Husdyr, voldgift, dyreværn, hundelov. Jagt og fredning af dyr på territoriet. Fiskeri og fredning af fisk på territoriet. Matrikulsvæsen.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
14.	Teater- og biografbevillinger, forlystelser. Indsamlinger og bortlodninger. Strandinger. Hittegoods. Giftstoffer, eksplosive stoffer, våben.	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.

15.	Forsynings- og produktions- og fordelings- spørgsmål. Priskontrol, maksimalpriser. Rationeringer, rabat- og tilskudsordninger. Tantieme- og udbyttebegrænsing. Omløben med varer. Regler om stærke drikke. Regler om lukketid. Beverting og gæstgiveri. Næringsvæsenet. Handels- og foreningsregistre. Skibsregistrering. Mæglere, translatører, dispachører, vejere, målere. Revisorer. Oplagshuse. Kommission, agentur, handelsrejsende. Agentur for udenlandske firmaer. Bogføringsvæsenet. Kreditforeninger o.lign., stedlig forsikrings- virksomhed.	Sagsområderne er overtaget som særanlig- gender.
16.	Stedligt overformynderi. Tinglysning. Turistvæsen. Ekspropriation til særformål. Bestemmelser om fremstillingen af tryksa- ger. Specielle bestemmelser om særlig tidsreg- ning. Borgerlige ombud. Ligeret for mænd og kvinder.	Sagsområderne er overtaget som særanlig- gender.

Liste B.

Følgende områder gøres til genstand for yderligere forhandling, før der tages endelig stilling til, om og i hvilket omfang de kan anerkendes som særanliggender:

[Hjemmestyrelovens § 3]

Pkt.	Bestemmelse	Status for overtagelse
1.	Folkekirken. Herunder falder hele den kirkelige ordning, ritualerne, kirkens tjenestemænd, deres løn og pension, kirker, kirkegårde, udtrædelse og indtrædelse i folkekirken, menighedsråd, valgmenigheder, sognebåndsløsning. De fra folkekirken afvigende trossamfund, helligdagslovgivningen.	Sagsområderne er fortsat fællesanliggender.
2.	Politiet.	Sagsområdet er fortsat fællesanliggende.
3.	Råstoffer i undergrunden. Radio. Luftfart.	Råstoffer i undergrunden og radio er overtaget som særanliggender. Luftfart er fortsat fællesanliggende.
4.	Jordfonden.	Sagsområdet er overtaget som særanliggende.
5.	Import- og eksportkontrol.	Sagsområdet er overtaget som særanliggende.

Opgørelse over reale aktiver direkte tilknyttet sagsområder

Ejer	Ejendommens art	Adresse	Værdi i kr.
Farvandsvæsenet	25 Fyr	Akraberg, Bispen, Borin, Fleserne, Fuglø, Galgetange for- og bagfyr, Gåsholm, Hestø, Hoyvig-Holm, Kadlur, Kalsø, Lejnum, Lervig, Mjovanæs, Myggenæs, Mulen, Nolsø, Porkere Næs, Slettenæs, Store Dimon, Strænder, Thorshavn, Tofte, Tvera for- og bagfyr og Velbestad	0
Domstolsstyrelsen	Dommergården	C. Pløyens Gøta 1, Tórshavn	4.600.000
Domstolsstyrelsen	Dommergården	N. Pállsgøta, Thorshavn	150.000
Justitsministeriet	Arresthus	Tórshavn	13.200.000
Justitsministeriet	Politi og arrestbygning	Tórshavn politistation	30.000.000
Justitsministeriet	Politistation	Runavík politistation	15.000.000
Justitsministeriet	Politistation	Klaksvík politistation	15.000.000
Justitsministeriet	Politistation	Miðvágur politistation	5.000.000
Justitsministeriet	Politistation	Vestmanna politistation	5.000.000
Justitsministeriet	Politistation og ret	Tvøroyri politistation og retsbygning	12.000.000
Justitsministeriet	Politistation og tjenestebolig	Sandur politistation	5.000.000
DMI	3 Tekniske anlæg	Vejrstationerne Akraberg, Myggenæs og Fuglø	874.000
DMI	Teknisk anlæg	Vandstandsstation Tórshavn, Skansabryggjan, Tórshavnhavn	255.000
DMI	5 simple nedbørsmålere	Fordelt over Færøerne	0
DMI bygning på lejet grund	Radiosondestation	Radiosondestation Tórshavn, Hoyviksvegur 69, Thorshavn	1.500.000
DMI	Teknisk anlæg	Radiosondeudstyr m.v., Hoyviksvegur 69, Thorshavn	2.000.000
I alt tilknyttet sagsområder			109.579.000

Bilag 4

Reale aktiver der ikke direkte er tilknyttet sagsområder

Ejer	Ejendommens art	Adresse	Værdi i kr.
Farvandsvæsenet	Beboelseshus	Beboelseshus ved Myggenæs Fyr, Myggenæs Holm NW pynt	200.000
Farvandsvæsenet	Beboelseshus	Beboelseshus ved Nolsø Fyr, Øens SE pynt indenfor Kabelen	500.000
Domstolsstyrelsen	Bolig	Mariugøta 7, Tórshavn	200.000
Domstolsstyrelsen	Bolig	Hvarvið 12, Tórshavn	1.000.000
Domstolsstyrelsen	Bolig »Stenhuset«	Jónas Broncks gøta 3, Tórshavn	100.000
Domstolsstyrelsen	Halvt dobbelthus	N. Páls gøta 6, Tórshavn	500.000
Justitsministeriet	Politimesterens tjenestebolig	Undir Glaðsheyggi 5, Tórshavn	6.000.000
Justitsministeriet	Vicepolitimesterens lejebolig	Sólteigur 5, Tórshavn	3.000.000
Justitsministeriet	Politiassessorens lejebolig	Flatnagerði 26, Tórshavn	2.000.000
Justitsministeriet	Politifuldmægtigens lejebolig	Varðagøta 23, Tórshavn	1.500.000
Statsministeriet	Tjenesteboligkompleks »Statskassen«	Lützenstrøð 6, Tórshavn	1.000.000
		I alt	16.000.000

Oversigt over tjenesteboliger finansieret af Fællesfonden

Ejendommens art	Evt. matr.nr.	Navn/adresse	Byggepris for hus i samme størrelse	Istandsættelsesomkostninger	Vurdering under hensyn til bygningens aktuelle stand
Tjenestebolig	282ae	350 Vestmanna	1.850.000	150.000	1.700.000
Tjenestebolig	90	430 Hvalvík	1.340.000	240.000	1.100.000
Tjenestebolig	690g	Essalág 18 100 Tórshavn,	2.370.000	213.000	2.200.000
Tjenestebolig/ administrations- bygning for Færøernes stiftsadministration	853d	J. Paturssonar gøta 20 100 Tórshavn	4.072.100	210.000	3.900.000
Tjenestebolig	1043i	Heygsvegur 2 100 Tórshavn	2.663.100	180.000	2.500.000
Tjenestebolig	519	Gjaranesi 494 Innan Glyvur	1.700.000	200.000	1.500.000
Tjenestebolig	64a	Nes 655 Saltangará	2.674.482	219.000	2.500.000
Tjenestebolig	590b	Prestagarðurin á Brekku 700 Klaksvík	2.400.000	200.000	2.200.000
Total			19.069.682	1.612.000	17.600.000

Forklaring:

I vurderingerne af 19. februar 2003 er priserne fastsat med følgende beskrivelse:

»Hus i samme størrelse, fuldt indrettede og i med middel stand/kvalitet, vurderer vi vil koste ca. kr. XX at bygge, inklusiv grundstykke.

Istandgørelse (og »ajourføring/opdatering«) af huset vil koste ca. kr. XX

Bygningens stand taget i betragtning, vurderer vi dens værdi pr. 19.02.2003 at være XX kr.«

Til lovforslag nr. L 169. Skriftlig fremsættelse (11. maj 2005)

Statsministeren (Anders Fogh Rasmussen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder.

(Lovforslag nr. L 169).

Forslag til lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder er et resultat af forhandlinger mellem regeringen og Færøernes landsstyre.

Forslaget indebærer en væsentlig udvidelse af de sager og sagsområder, som de færøske myndigheder kan overtage efter den gældende hjemmestyrelov for Færøerne. De færøske myndigheder vil således kunne overtage samtlige sager og sagsområder, bortset fra de sager og sagsområder, hvor hensynet til rigsenheden eller særlige bestemmelser i grundloven forhindrer dette. De sagsområder, der således ikke er omfattet af lovforslaget, er: statsforfatningen, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik.

Lovforslaget er udtryk for landsstyrets og regeringens fælles ønske om en ordening, der i størst mulig omfang udvider mulighederne for færøske overtagelser af nye sagsområder. Lovforslaget omhandler derfor en række centrale forfatningsmæssige forhold og indeholder en redegørelse for regeringens opfattelse af Færøernes forfatningsmæssige status i riget.

Regeringen konstaterer, at landsstyret ved fremsættelse af forslag til lagtingslov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder, lægger en anden opfattelse af Færøernes forfatningsmæssige status til grund, end der er givet udtryk for i regeringens lovforslag.

Regeringen hverken kan eller vil forhindre, at de færøske myndigheder – ligesom andre deltagere i den forfatningsretlige debat – kan give udtryk for deres opfattelse af forfatningsretlige

spørgsmål. Det er imidlertid klart, at hvis regeringens lovforslag berører spørgsmål i relation til grundloven, må regeringen lægge sin grundlovsfortolkning til grund. Dette er også tilkendegivet over for de færøske myndigheder.

Gennemførelse af lovforslaget forudsætter efter regeringens opfattelse, at Færøernes Lagting forud for en vedtagelse i Folketinget udtrykker enighed i, at lovforslaget gennemføres. Forslaget er forelagt for de færøske myndigheder. Et flertal i Lagtinget forventes inden lovforslagets vedtagelse i Folketinget at have tilsluttet sig, at forslaget fremmes.

Efter Folketingets vedtagelse af lovforslaget og den stadfæstede lovs kundgørelse i Danmark og på Færøerne vil det retlige grundlag for den nyordning, der er beskrevet i lovforslaget, være etableret i Danmark og på Færøerne.

Det vil herefter være op til de færøske myndigheder selv at beslutte tidspunktet for sagsovertagelser efter loven. Overtagelse af visse sagsområder, jf. lovens bilag, Liste I, forudsætter dog i særlig grad forberedelser for at kunne gennemføres under ordnede og veltilrettelagte forhold, hvorfor tidspunktet for disse overtagelser fastsættes af de færøske myndigheder efter forhandling med de danske myndigheder. De danske myndigheder bibeholder muligheden, der er i hjemmestyreloven, for at beslutte, at de færøske myndigheder skal overtage sager og sagsområder.

De færøske myndigheder overtager de udgifter og reale aktiver, der knytter sig til de enkelte sagsområder, der overtages. Lovforslaget indebærer således, at det fremover ikke vil være muligt at overtage sager eller sagsområder med statslig medfinansiering. Derimod berøres grundlaget i hjemmestyreloven for statens tilskud til de sagsområder, der allerede er overtaget med statsligt tilskud (social- og sundhedsområderne), ikke af lovforslaget. Efter udløbet af den

gældende bloktilskudsperiode med udgangen af 2006 vil der således også fremover kunne ydes statsligt tilskud til disse områder i medfør af hjemmestyrelovens regler og efter konkrete aftaler mellem regeringen og landsstyret.

Endelig åbner lovforslaget mulighed for, at de færøske myndigheder efter aftale med de danske myndigheder kan overtage Vágar Lufthavn samt ansvaret for driften heraf.

Forholdene for det personale, der kan blive berørt af færøske sagsovertagelser, er behandlet i et særskilt lovforslag, der fremsættes af finansministeren samtidig med nærværende lovforslag.

Idet jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager forslaget, skal jeg tillade mig at anbefale det til Folketingets velvillige behandling.